

Briselē, 14.10.2015.
COM(2015) 497 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Tirdzniecība visiem

Ceļā uz atbildīgāku tirdzniecības un ieguldījumu politiku

TIRDZNIECĪBA VISIEM

Ceļā uz atbildīgāku tirdzniecības un ieguldījumu politiku

Ievads

1. Tirdzniecība un ieguldījumi ir spēcīgi izaugsmes un darbvietu radīšanas virzītājspēki

1.1. Labie ES tirdzniecības rādītāji

1.2. ES tirdzniecības un ekonomikas programmas devums tirdzniecības sniegto ieguvumu palielināšanā

2. Efektīva politika, kas ņem vērā jauno ekonomisko situāciju un pilda solījumus

2.1. Reaģēšana uz globālo vērtības ķēžu skaita pieaugumu

2.2. Solījumu izpilde: īstenošana, izpilde, mazie uzņēmumi un darba ņēmēji

3. Pārredzamāka tirdzniecības un ieguldījumu politika

3.1. Ciešāka sadarbība ar dalībvalstīm, Eiropas Parlamentu un pilsonisko sabiedrību

3.2. Atklātāks politikas veidošanas process

4. Uz vērtībām balstīta tirdzniecības un ieguldījumu politika

4.1. Atsaucīgāka pieeja sabiedrības gaidām noteikumu un ieguldījumu jomā

4.2. Tirdzniecības programma ilgtspējīgas attīstības, cilvēktiesību un labas pārvaldības veicināšanai

5. Tālredzīga sarunu programma globalizācijas veidošanai

5.1. Multilaterālās tirdzniecības sistēmas stiprināšana

5.2. Ceļā uz divpusējām attiecībām

Secinājums

Ievads

Pēc ieilgušās un sāpīgās recesijas ES uzdevums tagad ir veicināt darbvietu radīšanu, izaugsmi un ieguldījumus. Komisija to ir atzinusi par vienu no savām galvenajām politiskajām prioritātēm. Tirdzniecība ir viens no retajiem pieejamajiem instrumentiem, kas var veicināt ekonomiku, neapgrūtinot valstu budžetus, līdzīgi kā dalībvalstu veiktās strukturālās reformas, kā arī darbs, kas paveikts ES Investīciju plāna⁽¹⁾ ietvaros.

ES ir labi sagatavota, lai izmantotu tirdzniecības un ieguldījumu politiku šā mērķa sasniegšanai un ieguvumu sniegšanai gan uzņēmumiem, gan patērētājiem, gan darba ņēmējiem. ES ir preču un pakalpojumu (kopā ņemot) lielākā eksportētāja un importētāja pasaulē, lielākā ārvalstu tiešā ieguldītāja un ārvalstu tiešo ieguldījumu (ĀTI) svarīgākais galamērķis. Tādējādi ES ir lielākā tirdzniecības partnere aptuveni 80 valstīm un otrā svarīgākā partnere vēl 40 valstīm. ES jāizmanto šis spēks, lai sniegtu ieguvumus saviem iedzīvotājiem un cilvēkiem citās pasaules daļās, jo īpaši pasaules nabadzīgākajās valstīs.

Tomēr izmaiņas pasaules ekonomikas darbībā nosaka citādu tirdzniecības politikas veidošanu. Mūsdienu ekonomikas sistēma, pēc būtības globāla un digitāla, balstās uz starptautiskajām vērtības ķēdēm, kuru koncepcija, izstrāde un īstenošana notiek vairākos posmos daudzās valstīs.

Eiropas Savienības tirdzniecības un ieguldījumu politikai jāturpina šīs situācijas aptveršana, izvērtējot visus veidus, kādos ES uzņēmumi mijiedarbojas ar pārējo pasauli. Mūsdienās pakalpojumu tirdzniecībai piemīt aizvien lielāks pārrobežu raksturs. Tie ir arī cieši saistīti ar tradicionālo ražojumu tirdzniecību. Tāpēc tirdzniecība aizvien vairāk ietver ne tikai preču, bet arī cilvēku un informācijas apriti pāri robežām. Tas dažādo veidus, kādos tirdzniecība veicina ideju, prasmju un inovācijas apmaiņu. ES tirdzniecības politikai ir jāveicina šī apmaiņa.

Turklāt efektīvai tirdzniecības politikai ir jābūt saskaņotai ar ES attīstības politiku un plašāku ārpolitiku, kā arī ES iekšpolitikas ārējiem mērķiem, lai tās stiprinātu viena otru. Tirdzniecības politikas ietekmei ir būtiska rezonanse ģeopolitiskajā situācijā un otrādi. Turklāt tirdzniecības politika apvienojumā ar sadarbību attīstības jomā ir jaunattīstības valstu izaugsmes spēcīgs virzītājspēks. ES savā tirdzniecības politikā turpinās īstenot ilgtermiņa apņemšanos nodrošināt ilgtspējīgu attīstību, veicinot ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam⁽²⁾ apstiprināto jauno pasaules ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sasniegšanu. Visbeidzot, tirdzniecības politika uzlabo ES iekšējā tirgus darbību, sasaistot tā noteikumus ar pasaules tirdzniecības sistēmu.

Pēdējos gados debates par tirdzniecību kļuvušas intensīvākas. Tagad par tirdzniecības politiku interesējas daudz plašāka sabiedrība, un daudziem ir bažas par tādiem jautājumiem kā regulatīvā aizsardzība un iespējamā ietekme uz darbvietām. Apspriešanās lielā mērā ir bijusi vērsta uz Transatlantisko tirdzniecības un ieguldījumu partnerību (TTIP). Šajā paziņojumā uzmanība ir pievērsta Eiropas Savienības tirdzniecības programmai plašākā mērogā. Tomēr pēc debatēm par TTIP Komisija ir izdarījusi plašākai ES tirdzniecības politikai svarīgus secinājumus. Būtībā debatēs radās jautājums, kam domāta ES tirdzniecības politika. Šis paziņojums parāda, ka ES tirdzniecības politika ir domāta visiem. Tās mērķis ir uzlabot iedzīvotāju, patērētāju, darba ņēmēju un pašnodarbināto, mazo, vidējo un lielo uzņēmumu apstākļus, kā arī nabadzīgāko iedzīvotāju apstākļus jaunattīstības valstīs, un pievērsties to cilvēku bažām, kuriem šķiet, ka viņi globalizācijas dēļ cieš zaudējumus. Tirdzniecības politikai ir ne tikai jānodrošina izaugsme, darbvietas un inovācija, bet arī jāatbilst Eiropas modeļa principiem. Īsāk sakot, tai ir jābūt atbildīgai. Tai ir reāli jāsniedz ekonomiskas iespējas. Tai ir jābūt pārredzamai, un sabiedrībai jāspēj to kontrolēt. Tai ir jāveicina un jāaizsargā Eiropas vērtības.

⁽¹⁾ Eiropas Komisija, paziņojums "Investīciju plāns Eiropai", COM(2014) 903.

⁽²⁾ United Nations, *Transforming our world — The 2030 Agenda for Sustainable Development*.

1. Tirdzniecība un ieguldījumi ir spēcīgi izaugsmes un darbvietu radīšanas virzītājspēki

1.1. Labie ES tirdzniecības rādītāji

Tirdzniecība ieņēmusi līdz šim nepieredzēti svarīgu lomu ES ekonomikā. Nesenā krīze lika apjaust, ka tirdzniecība var būt stabilizējošs spēks grūtos laikos. Kad ES iekšzemes pieprasījums bija vājš, tirdzniecība mazināja recesijas ietekmi, atgriežot pieprasījumu no augošajām ekonomikām atpakaļ Eiropā. Nākotnē tirdzniecība būs vēl svarīgāks izaugsmes avots. Paredzams, ka nākamajos 10 līdz 15 gados aptuveni 90 % pasaules ekonomikas izaugsmes notiks ārpus Eiropas. Ekonomikas atlabšana būs jākonsolidē, veidojot ciešāku saikni ar jaunajiem pasaules izaugsmes centriem.

Eiropiešiem pārdošana pārējā pasaulē kļūst arvien nozīmīgāks darbvietu avots. Tagad eksports ārpus Eiropas Savienības nodrošina vairāk nekā 30 miljonus darbvietu — divas trešdaļas vairāk nekā pirms 15 gadiem, kas nozīmē, ka tagad eksports nodrošina gandrīz katru septīto darbvietu Eiropā. Darba ņēmēji šajās darbvietās ir augsti kvalificēti un saņem augstāku atalgojumu par vidējo. Darbvietas atrodas visās ES dalībvalstīs, un tās ir gan tieši, gan netieši saistītas ar eksportu ārpus ES. Piemēram, 200 000 darbvietu Polijā, 140 000 Itālijā un 130 000 Apvienotajā Karalistē ir saistītas ar Vācijas eksportu ārpus ES. Francijas eksports ārpus ES nodrošina 150 000 darbvietu Vācijā, 50 000 Spānijā un 30 000 Beļģijā. Tādējādi tirdzniecības sniegtajiem ieguvumiem ir daudz plašāks mērogs, nekā bieži tiek saprasts ⁽³⁾.

Eksports atbalsta arī Eiropas mazos un vidējos uzņēmumus (MVU). Vairāk nekā 600 000 MVU, kas nodarbina vairāk nekā sešus miljonus cilvēku, tieši eksportē preces ārpus ES, nodrošinot vienu trešdaļu ES eksporta. Šāda starptautiska aktivitāte padara šos uzņēmumus konkurētspējīgākus un ļauj tiem dažādot tirgus. Daudz citu uzņēmumu eksportē pakalpojumus vai, būdami citu lielāku uzņēmumu piegādātāji, eksportē netieši. Vēl citiem ir plāni eksportēt nākotnē, jo bieži eksports ir ātrākais ceļš uz izaugsmi un darbvietu radīšanu.

Eksporta iespējas ir ļoti svarīgas nozarēm, kurās veic strukturālas pārmaiņas, piemēram, lauksaimniecības un pārtikas nozarei ⁽⁴⁾. Pakāpeniskas kopējās lauksaimniecības politikas reformas ir ļāvušas nozarei vairāk orientēties uz tirgu, kļūt starptautiski konkurētspējīgai un reaģēt uz jaunām tirgus iespējām.

Imports ir vienlīdz svarīgs. ES ekonomikas atvēršana tirdzniecībai un ieguldījumiem ir nozīmīgs produktivitātes pieauguma un privāto ieguldījumu avots, kas ES ir ļoti nepieciešams. Tas rada idejas un inovāciju, jaunas tehnoloģijas un labāko izpēti. Tas sniedz ieguvumus patērētājiem, samazinot cenas un paplašinot izvēli. Zemākas izejvielu izmaksas un lielāka to izvēle tieši veicina ES uzņēmumu konkurētspēju gan savā valstī, gan ārvalstīs.

Kopumā globālo vērtības ķēžu attīstība uzsver importa un eksporta savstarpējo atkarību. Ir labi saprotams, ka ražošana ES ir atkarīga no energoresursu un izejvielu importa. Taču bieži tiek aizmirsts, ka tas pats attiecas uz sastāvdaļām un ražošanas līdzekļiem, piemēram, iekārtām. Kopā šie produkti veido līdz 80 % ES importa. Tie ir svarīgi ekonomikas funkcionēšanai un ES uzņēmumu konkurētspējai. Kopš 1995. gada importa daļa ES eksportā ir pieaugusi vairāk nekā uz pusi.

Ieguldījumu nozīme. Uz āru vērstie ieguldījumi palīdz Eiropas uzņēmumiem uzlabot konkurētspēju. Uz iekšu vērstie ieguldījumi ir nodrošinājuši darbu 7,3 miljoniem cilvēku ES. Ieguldījumi abos virzienos ir svarīga infrastruktūras daļa, kas savieno Eiropas ekonomiku ar globālajām vērtības ķēdēm. ES Investīciju plāna Eiropai mērķis ir stimulēt ieguldījumus, kuru apjoms 2014. gadā bija par 15 % mazāks nekā pirms krīzes. Svarīga prasība ir izmantot gudrāk jaunus un pašreizējos finanšu resursus. Šajā procesā svarīga loma ir starptautiskajiem partneriem. Saskaņā ar “Eiropa 2020” mērķiem un prioritātēm ES ĀTI politikai jāatbalsta šāda pieeja⁽⁵⁾.

ES uzņēmumi pasaules līmenī ir ļoti konkurētspējīgi. Tāpēc ES ir labās pozīcijā, lai lielāka starptautiskā iesaiste tai nāktu par labu. Kopš gadsimta sākuma Eiropas preču eksports ir gandrīz trīskāršojies, pieaugot līdz aptuveni 1,5 triljoniem euro. ES daļa pasaules preču eksportā joprojām ir virs 15 % no kopapjoma, un kopš gadsimta sākuma, kad tas nedaudz pārsniedza 16 %, tas ir samazinājies tikai mazliet. Tas ir jāskata saistībā ar

⁽³⁾ European Commission, DG Trade document ‘How trade policy and regional trade agreements support and strengthen EU economic performance’, March 2015.

⁽⁴⁾ Pārtikas aprīte ES nodrošina 47 miljonus darbvietu, 7 % IKP un vairāk nekā 7 % preču eksporta.

⁽⁵⁾ Eiropas Komisija, paziņojums “Stratēģijas “Eiropa 2020” gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei novērtējums”, COM(2014) 130.

Ķīnas izaugsmi, kuras daļa pasaules preču eksportā minētajā laikposmā pieauga no 5 % līdz vairāk nekā 15 %. Ņemot to vērā, ES darbības rādītāji ir teicami. Tie ir arī labāki nekā salīdzināmās valstīs. Amerikas Savienoto Valstu daļa preču eksporta kopapjomā relatīvā izteiksmē samazinājās četreiz vairāk nekā Eiropas daļa, proti, tagad tie ir nepilni 11 %, bet 2000. gadā ASV daļa bija tāda pati kā ES — vairāk nekā 16 %. Tas pats notika ar Japānu, kuras daļa samazinājās uz pusi: no 10 % līdz 4,5 % no preču eksporta globālā tirgus.

1.2. ES tirdzniecības un ekonomikas programmas devums tirdzniecības sniegto ieguvumu palielināšanā

Lai uzlabotu ES spēju gūt labumu no tirdzniecības un ieguldījumiem, Komisija ir izstrādājusi vērienīgu divpusēju programmu, kas papildina ES iesaisti Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO). ES ir noslēgusi vai apspriež divpusējus brīvās tirdzniecības nolīgumus (BTN) ar partneriem visos kontinentos⁶. Pirms desmit gadiem spēkā esošie BTN aptvēra mazāk nekā ceturtdaļu ES tirdzniecības, bet tad tagad tie attiecas uz vairāk nekā trešdaļu ES tirdzniecības apjoma. Ja tiktu pabeigtas visas pašlaik notiekošās sarunas, BTN aptvertu divas trešdaļas ES tirdzniecības. Pašlaik tā ir vērienīgākā tirdzniecības programma pasaulē.

ES un Dienvidkorejas BTN ir teicams piemērs jaunas paaudzes nolīgumiem, ko ES var apspriest, un konkrētiem rezultātiem, ko tie var nodrošināt. Tas ir visvērienīgākais tirdzniecības nolīgums, ko līdz šim īstenojusi ES. Tas paredz piecu gadu laikā likvidēt gandrīz 99 % no nodokļiem abām pusēm un aplūko arī ar tarifiem nesaistītus tirdzniecības šķēršļus. Ar ES noslēgtais nolīgums ir plašāks nekā ASV un Korejas BTA. Četru gadu laikā ES preču eksports palielinājies par 55 %, pirmajos trīs gados tā vērtība palielinājās par 4,7 miljardiem euro. Autobiļu eksports ir vairāk nekā trīskāršojies. Ieilgušais ES tirdzniecības deficīts ir beidzies, un tagad tā darbojas ar uzviju. ES daļa Dienvidkorejas importā ir palielinājusies no 9 % līdz 13 %, savukārt ASV daļa ir palikusi nemainīga, bet Japāna ir zaudējusi 2 %.

Tomēr tirdzniecības politika var palīdzēt tikai tad, ja to atbalsta iekšējās reformas. Strukturālās reformas, mazāka birokrātija, pieejamāks finansējums un lielāki ieguldījumi infrastruktūrā, prasmēs, pētniecībā un attīstībā ir ļoti svarīgi, lai turpinātu uzlabot Eiropas Savienības spēju izmantot atvērto tirgu sniegtās priekšrocības. ES Investīciju plāns apvieno šīs reformas ES līmenī un padarīs Eiropas uzņēmumus, jo īpaši MVU, konkurētspējīgākus. Vienlaikus nesenā pieredze liecina, ka arī dalībvalstu īstenotās strukturālās reformas sniedz ieguldījumu uzlabotajos tirdzniecības rādītājos. Tāpēc Eiropas pusgads ir svarīgs rīks tirdzniecības un iekšējās rīcībpolitikas sinerģiju pastiprināšanai.

2. Efektīva politika, kas ņem vērā jauno ekonomisko situāciju un pilda solījumus

2.1. Reaģēšana uz globālo vērtības ķēžu skaita pieaugumu

Globālās vērtības ķēdes nozīmē, ka skatījums uz tirdzniecības politiku vairs nevar būt šaurs un merkantils. Importa izmaksu paaugstināšana samazina uzņēmumu spēju tirgoties globālos tirgos. Ir labāk jāizprot savstarpējā atkarība. Protekcionistisku pasākumu atjaunošanai nav nekādu priekšrocību pat tādos grūtos ekonomiskos apstākļos, kādi ir pašlaik.

ES tirdzniecības politikai ir jāstiprina Eiropas pozīcija globālās piegādes ķēdēs. Tai jāatbalsta saimnieciskā darbība pilnībā, jo tā ļauj Eiropai radīt un pārdot vērtību, tostarp sastāvdaļu un gatavo produktu ražošanu, kas ir vitāli svarīga (?), kā arī pakalpojumus, pētniecību, dizainu un tirgvedību, montāžu, izplatīšanu un apkopi.

Pielāgojoties šai situācijai, ES tirdzniecības politika jau ir kļuvusi plašāka par tradicionālo tarifu apspriešanu. Pieeja ir holistiska, aptverot tādas ļoti svarīgas jautājumus kā publiskais iepirkums, konkurence, tostarp subsīdijas, kā arī sanitārie un fitosanitārie (SFS) šķēršļi. Tie joprojām ir būtiski. Publiskā iepirkuma izmaksas, piemēram, visā pasaulē ir 15 % līdz 20 % no IKP. Iespējams, ieguldījumi infrastruktūrā un publiskais iepirkums jaunietekmes un attīstītajās valstīs nākamajos gados būs nozīmīgākais ekonomikas izaugsmes virzītājspēks. Lai gan ES ir pakāpeniski integrējusi un atvērusi savus tirgus, ES uzņēmumi ārvalstīs joprojām saskaras ar diskrimināciju un ierobežojumiem. Tāpēc ir ļoti svarīgi nodrošināt vienlīdzīgus konkurences

⁶ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf

(?) Eiropas Komisija, paziņojums "Eiropas rūpniecības atdzimšana", COM(2014) 14.

nosacījumus tirgus pieejamības ziņā, un to var panākt daļēji ar BTN un sarunām par jaunu valstu pievienošanas PTO Nolīgumam par valsts iepirkumu.

Tomēr, ja ES vēlas nostiprināt pozīciju globālajā vērtības ķēdēs, tās tirdzniecības politikai būs jātiek galā ar plašāku problēmu loku. Tāpēc mums ir jāveicina pakalpojumu tirdzniecība, digitālā tirdzniecība, jāatbalsta speciālistu mobilitāte, jārisina tiesību aktu sadrumstalotības problēma, jānodrošina piekļuve izejvielām, jāaizsargā inovācija un jānodrošina ātra muitas pārvaldība. Vienotai stratēģijai dažādās ekonomikas politikas jomās būs arī jānodrošina piegādes ķēžu atbildīga pārvaldība (skatīt 4.1.1. un 4.2.3. punktu) un jārisina problēma, kas saistīta ar agresīvām stratēģijām uzņēmumu peļņas pārvietošanai un nodokļu apiešanai, kurās izmanto vērtību ķēžu sadrumstalotību. Komisija risina šo jautājumu ar dažādiem politikas instrumentiem. Tirdzniecības nolīgumi nodrošina atbalstu centieniem uzlabot pārredzamības un labas pārvaldības starptautiskos standartus.

2.1.1. Pakalpojumu tirdzniecības veicināšana

Pakalpojumi veido aptuveni 70 % no ES IKP un darbvietu, kā arī kļūst par arvien svarīgāku starptautiskās tirdzniecības daļu. Iepriekš lielāko daļu pakalpojumu varēja sniegt tikai vietējā mērogā. Tehnoloģijas to ir mainījušas, un desmit gados ES pakalpojumu eksporta apjoms ir divkārtšojies līdz 728 miljardiem euro 2014. gadā. Turklāt papildus pašu pakalpojumu tirdzniecībai ražojošie uzņēmumi tagad arvien vairāk pērk, ražo un pārdod pakalpojumus, kas ļauj tiem pārdod savus produktus. Šāda pakalpojumu iesaistīšana ražošanas procesā pēdējos gados ir būtiski pieaugusi. Tagad pakalpojumi atbilst gandrīz 40 % no Eiropas eksportēto preču vērtības. Aptuveni viena trešdaļa darbvietu, ko radījis ražoto preču eksports, faktiski ir uzņēmumos, kas sniedz palīgpakalpojumus, piemēram, transporta un loģistikas pakalpojumus. Tādu sarežģītu iekārtu kā darbgaldu, vēja turbīnu, medicīnas iekārtu uzstādīšana, palīgpakalpojumi, apmācība un apkope ir pakalpojumu kopuma daļa. Ir nepieciešami arī daudzi citi darījumdarbības, apdrošināšanas, telesakaru un transporta pakalpojumi.

Tā kā ražošanā iesaistīto pakalpojumu apjoms aug, ir vairāk jāpievēršas pakalpojumu liberalizācijai gan ES, gan pasaulē. Kļūst arvien svarīgāk uzlabot ražošanas un pakalpojumu kopīgu piekļuvi tirgum. Tas nozīmē, ka notiek virzīšanās tālāk par tradicionālo domāšanu, ko apliecina tas, ka tirdzniecības sarunās tiek atsevišķi apspriestas preču un pakalpojumu liberalizācijas saistības. Piemēram, pakalpojumu sniegšanā iesaistīto cilvēku mobilitāte var atbalstīt preču un pakalpojumu tirdzniecību, un digitālās tirdzniecības un datu plūsmas atvieglošana atbalsta gan preču, gan pakalpojumu uzņēmumus.

Lai veicinātu pakalpojumu tirdzniecību, ir nepieciešama arī atvērtība ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem. Vairāk nekā 60 % no ES tiešajiem ieguldījumiem ārvalstīs ir saistīti ar pakalpojumu tirdzniecību. Pakalpojumu starptautiskās tirdzniecības labad uzņēmumiem ir nepieciešams veikt uzņēmējdarbību ārvalstu tirgos, lai sniegtu pakalpojumus jauniem vietējiem klientiem. PTO aplēses liecina, ka divas trešdaļas pakalpojumu sniedz šādi uzņēmumi. Ieguldījumi visā pasaulē ļauj pakalpojumu uzņēmumiem arī piedāvāt globālus risinājumus klientiem mājās, atbalstot ES ražošanas un pakalpojumu uzņēmumu saikni ar globālajām vērtības ķēdēm. Šo saikni veicinās ES sarunas par starptautiskajiem ieguldījumiem, kā arī Investīciju plāna Eiropai starptautiskā dimensija.

ES ir viena no PTO 25 locekļiem, kas piedalās sarunās par vērienīgo plurilaterālo pakalpojumu tirdzniecības nolīgumu (TiSA). Tās kopā veido jau 70 % no pasaules pakalpojumu tirdzniecības apjoma, un TiSA var kļūt par pamatu, kas ļautu visām PTO dalībvalstīm panākt progresu pakalpojumu liberalizācijas un regulējuma jomā, tuvinot preču liberalizācijas un regulējuma līmeni. Turklāt pašreizējās sarunās par vides sabiedrisko labumu nolīgumu (VPN) būtu galu galā jānosaka, kuri pasākumi ir nepieciešami, lai veiksmīgi pārdotu šīs preces pāri robežām. ES ir arī ierosinājusi, ka PTO Dohas Attīstības programmā ir jāpievēršas pakalpojumiem, kas ir spēcīgs preču tirdzniecības stimuls.

Vienlaikus ES saglabā skaidru pozīciju sabiedrisko pakalpojumu jomā. ES tirdzniecības nolīgumi netraucē un netraucēs valdībām nevienā līmenī sniegt, atbalstīt, regulēt pakalpojumus tādās jomās kā ūdens, izglītība, veselība un sociālie pakalpojumi un neliegs veikt politikas izmaiņas, kas attiecas uz šādu pakalpojumu finansēšanu vai organizēšanu. Tirdzniecības nolīgumi neliks valdībām privatizēt kādu pakalpojumu un netraucēs valdībām paplašināt sabiedrībai piedāvāto pakalpojumu klāstu.

Komisija noteiks par prioritāti pakalpojumu tirdzniecību, cenšoties panākt vērienīgus rezultātus tirdzniecības sarunās.

2.1.2. Digitālās tirdzniecības atvieglošana

Digitālā revolūcija mazina ģeogrāfiskos šķēršļus un attālumu, visā pasaulē būtiski ietekmējot valstis un sabiedrības. Globālās e-komercijas tirgus dēļ, kura vērtība šobrīd tiek lēsta vairāk nekā 12 triljonu euro apmērā, tirdzniecībai šis process nozīmē jaunas iespējas, tostarp Eiropas Savienības MVU un patērētājiem⁸. Lai gan atbilstības izmaksas pārrobežu tirdzniecībā mazākiem uzņēmumiem parasti ir lielākas nekā lielākiem uzņēmumiem, e-komercija nozīmē to, ka pat mazi tiešsaistes uzņēmumi var piekļūt patērētājiem visā pasaulē. Būdamā pasaulē lielākā pakalpojumu eksportētāja, ES ir labās pozīcijās, lai gūtu no tā labumu.

Digitālā revolūcija ir arī raistījusi jaunas bažas par patērētāju un viņu personas datu aizsardzību Eiropas Savienībā un starptautiski. Komisija ir apņēmusies nodrošināt, lai ar stingru datu aizsardzības tiesisko regulējumu tiktu pilnībā garantētas ES iedzīvotāju pamattiesības uz privātumu un personas datu aizsardzību⁹. Slēdzot tirdzniecības nolīgumus, nav ne apspriesti, ne ietekmēti noteikumi par personas datu apstrādi.

Tomēr digitālā ekonomika nozīmē arī to, ka ir jārisina problēmas, kas saistītas ar jauniem tirdzniecības šķēršļu veidiem. Daži no tiem ietekmē uzņēmumus, kas ir konkrēti pievērsušies tirdzniecībai digitālajos kanālos. Citi ietekmē daudz plašāku uzņēmumu loku. Datu (tostarp ekonomiskās, finansiālās, statistiskās un zinātniskās informācijas) vākšana, uzglabāšana, apstrāde un nodošana, kā arī to digitalizācija ir kļuvusi par mūsdienu darījumdarbības modeļu neatņemamu daļu, tostarp ražojošos uzņēmumos. Faktiski tā ir globālo vērtības ķēžu attīstības galvenā daļa. Tādējādi datu brīva aprīte pāri robežām ir kļuvusi svarīgāka Eiropas konkurētspējai kopumā. Regulatīvā sadarbība, savstarpēja atzīšana un standartu saskaņošana ir labākie līdzekļi digitālās ekonomikas uzdevumu risināšanai.

Digitālā vienotā tirgus stratēģija¹⁰ Eiropas Savienībā risina daudzus no šiem jautājumiem. Tomēr Eiropas uzņēmumi joprojām saskaras ar būtiskiem šķēršļiem visā pasaulē, piemēram, nepārredzamiem noteikumiem, valdības iejaukšanos, nepamatotām datu lokalizēšanas un uzglabāšanas prasībām. Datu drošība ir ļoti svarīga visiem uzņēmumiem, kas apstrādā datus. Globālajām vērtības ķēdēm ir svarīga digitālā infrastruktūra, kodēšana un kopīgi standarti, tādējādi tie ir svarīgi arī tirdzniecības politikai. Turklāt dažiem digitālā vienotā tirgus stratēģijas galvenajiem pasākumiem, piemēram, Eiropas Mākoņdatošanas iniciatīvai un autortiesību reformai, ir starptautiska dimensija, ko varētu ietvert tirdzniecības nolīgumos.

ES mērķim vajadzētu būt vienlīdzīgu konkurences nosacījumu izveidei globālā līmenī bez diskriminācijas un nepamatotām datu lokalizēšanas prasībām. Eiropai ir jāveicina šā mērķa sasniegšana divpusējos, plurilaterālos un multilaterālos forumos.

Komisija centīsies izmantot BTN un *TiSA*, lai izstrādātu noteikumus, kas attiektos uz e-komerciju un pārrobežu datu plūsmu un apkarotu jaunas digitālā protekcionisma formas, pilnībā ņemot vērā un neskarot ES datu aizsardzības un datu privātuma noteikumus.

2.1.3. Atbalsts mobilitātei un migrācijas jautājumu risināšana

Lai darījumdarbību veiktu starptautiskā mērogā, visās nozarēs ļoti svarīga kļuvusi speciālistu pagaidu mobilitāte. Tā veicina eksportu un sniedz iespējas novērst prasmju deficītu. Tomēr pasaulē bieži ir sastopami mobilitātes ierobežojumi, un tie var mazināt tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumu sniegtos ieguvumus. Speciālistu mobilitāte nemazina sociālās jomas un nodarbinātības normatīvo aktu nozīmi.

Eiropas programmā migrācijas jomā ir jo īpaši uzsvērts pakalpojumu sniedzēju pagaidu pārvietošanās ekonomiskais potenciāls¹¹. Programmā arī pausts aicinājums pilnvērtīgāk izmantot sinerģiju starp politikas

⁽⁸⁾ *Unctad, Information Economy Report, 2015.*

⁽⁹⁾ Eiropas Komisija, Priekšlikums regulai par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (Vispārīgā datu aizsardzības regula), COM (2012) 11.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Komisija, paziņojums "Digitālā vienotā tirgus stratēģija Eiropai", COM(2015) 192.

⁽¹¹⁾ Eiropas Komisija, paziņojums "Eiropas programma migrācijas jomā", COM(2015) 240.

jomām, lai stimulētu sadarbību ar trešām valstīm migrācijas un bēgļu jautājumos⁽¹²⁾. Tirdzniecības politikā būtu jāņem vērā nelikumīgu migrantu atgriešanās un atpakaļuzņemšanas politikas satvars.

Komisija:

- apspriedīs mobilitātes noteikumus, kas ir tieši saistīti ar konkrētu preču un iekārtu pārdošanu (piemēram, inženierijas vai apkopes pakalpojumiem), paralēli apspriežot šo preču piekļuvi tirgum;
-
- piedāvās konkrētus ieguvumus no direktīvas par pārceļšanu uzņēmuma ietvaros⁽¹³⁾ iekļaut tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumos apmaiņā pret tādu pašu attieksmi pret Eiropas speciālistiem partnervalstīs;
- pārskatot Zilās kartes direktīvu⁽¹⁴⁾ novērtēs iespēju iekļaut tirdzniecības nolīgumos nosacījumus par to trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos, kas noteiktu laiku sniedz pakalpojumus atbilstoši ES saistībām;
- veicinās speciālistu kvalifikācijas atzīšanu tirdzniecības nolīgumos;
- labāk izmantos tirdzniecības politikas un ES atgriešanās/atpakaļuzņemšanas politikas un vīzu režīma atvieglošanas sinerģiju, lai nodrošinātu labākus rezultātus Eiropas Savienībai kopumā un
- atbalstīs ES finansētu apmaiņu, apmācību un citas spēju veidošanas programmas un portālus, kas veicina mobilitātes noteikumu reālu izmantošanu brīvās tirdzniecības nolīgumos.

2.1.4. Starptautiskās regulatīvās sadarbības pastiprināšana

Produktiem un pakalpojumiem piemērojamās prasības pasaulē ievērojami atšķiras dažkārt kultūras atšķirību, citkārt sabiedrības izvēles dēļ, taču bieži vienkārši tāpēc, ka regulatīvās pieejas izstrādātas izolēti. Šāda tiesību aktu sadrumstalotība nozīmē būtiskas papildu izmaksas ražotājiem, kuriem ir jāpārveido savī produkti un/vai jāveic divkārtīga atbilstības novērtēšana, kas nenes papildu drošību vai citus sabiedriskus ieguvumus; dažkārt tas ir tikai maskēts protekcionisms. Šīs izmaksas ir sevišķi nozīmīgas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kuriem tās var izrādīties nepārvarams šķērslis piekļūt tirgum.

Šīs problēmas risināt divpusējās sarunās ir vieglāk, taču reģionāliem un globāliem risinājumiem ir lielāka ietekme. Pastiprināta starptautiska regulatīvā sadarbība palīdz veicināt tirdzniecību, paaugstināt globālos standartus, padara noteikumus efektīvākus un palīdz regulatoriem labāk izmantot ierobežotos resursus. Tas ir jādara, neierobežojot valdību tiesības rīkoties, lai sasniegtu leģitīmus sabiedriskās politikas mērķus (skatīt 4.1.1. punktu). Progress attiecībās ar tādiem stratēģiskajiem partneriem kā Amerikas Savienotās Valstis un Japāna stimulēs darbu tādās iestādēs kā Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisija (UNECE) mehāniskajiem transportlīdzekļiem, Starptautiskā konference par saskaņošanu farmaceitisko produktu jomā vai tādas ar sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem saistīto starptautisko standartu noteikšanas organizācijas kā Pārtikas kodeksa komisija. Būtiska loma ir arī starptautiskajām standartizācijas organizācijām (ISO, IEC, ITU). PTO varētu palielināt savu lomu labas regulatīvās prakses veicināšanā.

Komisija:

- prioritāri risinās regulatīvos jautājumus sarunās un vadīs ciešāku sadarbību starptautiskos regulatīvos forumos, vienlaikus uzturot augstus Eiropas standartus;
- turpinās centienus novērst ar tarifiem nesaistītos šķēršļus, nodrošinot nolīgumu izpildi un regulatīvo sadarbību.

2.1.5. Muitas efektīvas pārvaldības nodrošināšana

Preču aprites efektīva pārvaldība starptautiskās piegādes ķēdēs ir ļoti svarīga. Tas veicina tirdzniecību, aizsargā ES un tās dalībvalstu finansiālās un ekonomiskās intereses un nodrošina atbilstību tirdzniecības

⁽¹²⁾ Eiropas Komisija, paziņojums "ES rīcības plāns par atgriešanu", COM(2015) 453.

⁽¹³⁾ 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/66/ES, OV L 157.

⁽¹⁴⁾ Padomes 2009. gada 25. maija Direktīva 2009/50/EK, OV L 155.

noteikumiem. Aģentūrām visā ES un pasaulē ir jāpārvalda un jāmazina daudzveidīgie pasaules tirdzniecības radītie riski. Ir nepieciešama plašāka informācijas apmaiņa par riskiem (pienācīgi ņemot vērā personas datu un komercnoslēpumu aizsardzību), muitas un citu iesaistīto iestāžu darbību saskaņošana un ciešāka starptautiska sadarbība. Tirdzniecības veicināšanas noteikumu īstenošana PTO un divpusējos nolīgumos, kā arī to iekļaušana jaunajos BTN kļūst arvien svarīgāks tirdzniecības politikas aspekts.

Komisija iespējami labi izmantos pašreizējo savstarpējo administratīvo palīdzību un mudinās ES tirdzniecības partnerus izmantot atzīto uzņēmēju programmas, lai novērstu riskus globālajās piegādes ķēdēs.

2.1.6. Piekļuves energoresursiem un izejvielām nodrošināšana

Nemot vērā ES atkarību no importētajiem resursiem, ļoti svarīga ES konkurētspējai ir piekļuve energoresursiem un izejvielām. Tirdzniecības nolīgumi var uzlabot piekļuvi, paredzot noteikumus par nediskriminēšanu un tranzītu; vērsties pret pārmērīgām vietējā satura prasībām; veicinot energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu tirdzniecību; nodrošinot, ka valsts uzņēmumi konkurē ar citiem uzņēmumiem ar vienādiem konkurences nosacījumiem saskaņā ar tirgus principiem. Šādos noteikumos ir pilnībā jāņem vērā katras valsts suverenitāte attiecībā uz dabas resursiem, un tie nedrīkst kavēt vides aizsardzības pasākumus, tostarp cīņu pret klimata pārmaiņām.

Komisija, veicot plašāku darbu, lai izveidotu Eiropas Enerģētikas savienību⁽¹⁵⁾, un saskaņā ar izejvielu iniciatīvu⁽¹⁶⁾ ierosina katrā tirdzniecības nolīgumā iekļaut sadaļu par enerģētiku un izejvielām.

2.1.7. Inovācijas aizsardzība

Vērtības ķēdes ekonomikā ļoti svarīgi elementi ir radošums, pētniecība un izstrāde. Tie nodrošina trešdaļu darbviētu ES un veido 90 % ES eksporta⁽¹⁷⁾. Tomēr tie ir sevišķi neaizsargāti, ja citās jurisdikcijās tiek slikti aizsargātas un īstenotas intelektuālā īpašuma tiesības (IĪT), un dažkārt tie pakļauti piespiedu tehnoloģiju pārnesei. Sevišķi sarežģītā situācijā ir MVU. ES tirdzniecības politikai ir jāatbalsta inovatīvi un augstas kvalitātes produkti, aizsargājot visu veidu IĪT, tostarp patentus, preču zīmes, autortiesības, dizainparaugus, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un tirdzniecības noslēpumus. Tas attiecas ne tikai uz noteikumu un procedūru noteikšanu, bet arī to īstenošanas garantēšanu.

Komisija:

- uzlabos IĪT aizsardzību un īstenošanu brīvās tirdzniecības nolīgumos un Pasaules Tirdzniecības organizācijā⁽¹⁸⁾, kā arī darbu ar partneriem krāpšanas apkarošanas jomā un
- turpinās veicināt vērienīgu globālo veselības programmu⁽¹⁹⁾ un labāku piekļuvi zālēm nabadzīgajās valstīs, tostarp pastāvīgi atbrīvojot vismazāk attīstītās valstis (VAV) no saistībām, kas saistītas ar farmaceitiskajiem produktiem, uz kuriem attiecas PTO Līgums par IĪT komercaspektiem.

2.2. Solījumu izpilde: īstenošana, izpilde, mazie uzņēmumi un darba ņēmēji

2.2.1. Labāka īstenošana

Eiropas Savienībai ir plašākais BTN klāsts pasaulē, un tagad galvenais uzdevums ir nodrošināt, ka tie sniedz labumu visiem. Piemēram, lai gan ES un Dienvidkorejas BTN rezultāti kopumā ir teicami, uzņēmumi negūst visu labumu, ko sniedz samazinātie tarifi. Pirmajā nolīguma īstenošanas gadā tikai 40 % no ES eksporta faktiski guva labumu no BTN sniegtajām iespējām, savukārt pārējiem 60 % joprojām lieki jāmaksā nodokļi. Tagad šo atvieglojumu reāla izmantošana ir uzlabojusies, aptverot divas trešdaļas ES eksporta, taču

⁽¹⁵⁾ Eiropas Komisija, paziņojums "Pamatstratēģija spēcīgai Enerģētikas savienībai ar tālredzīgu klimata pārmaiņu politiku", COM(2015) 80.

⁽¹⁶⁾ Eiropas Komisija, paziņojums "Izejvielu iniciatīva", COM(2008) 699.

⁽¹⁷⁾ European Patent Office and the Office for Harmonisation in the Internal Market, *Industry-Level Analysis Report 'IPR-intensive industries: contribution to economic performance and employment in the EU', 2013.*

⁽¹⁸⁾ Eiropas Komisija, paziņojums "Tirdzniecība, izaugsme un intelektuālais īpašums", COM(2014) 389.

⁽¹⁹⁾ Eiropas Komisija, paziņojums "ES loma veselības jomā pasaules mērogā", COM(2010) 128.

izmantošanas apjoms dalībvalstīs (no 80 % Kiprā, Latvijā un Austrijā līdz 40 % un mazāk Igaunijā, Maltā un Bulgārijā), kā arī augstais izmantošanas apjoms Dienvidkorejas uzņēmumos (80 %) liecina, ka var darīt vēl vairāk, lai uzlabotu šī un citu ES tirdzniecības nolīgumu reālu īstenošanu.

Labāka īstenošana ir Komisijas, dalībvalstu, Eiropas Parlamenta un ieinteresēto personu kopīga atbildība. Komisijai būtu jārisina tādas problēmas kā sarežģītie izcelsmes noteikumi un muitas procedūras un nepietiekama informācija un atbalsts. Dalībvalstīm ir ļoti svarīga loma ES muitas režīma pārvaldīšanā un īstenošanā, kā arī tirdzniecības un ieguldījumu veicināšanā. Eiropas Parlamentam būs īpaši svarīga loma to tirdzniecības nolīgumu sadaļu īstenošanā, kuras attiecas uz ilgtspējīgu attīstību (sk. 4.2.2. punktu).

Komisija:

- centīsies panākt izcelsmes noteikumu vienkāršošanu un konsekvenci, kā arī sniegs lietotājiem ērti izmantojamu informāciju par tirdzniecības iespējām. Tas ir sevišķi svarīgi mazajiem un vidējiem uzņēmumiem;
- veicinās muitas iestāžu sadarbību, nodrošinās, ka dalībvalstis veic muitas formalitāšu vienkāršošanu, kas paredzēta Eiropas Savienības Muitas kodeksā, un sadarbosies ar dalībvalstīm, lai izmantotu efektīvākās elektroniskās sistēmas, tostarp elektroniskos maksājumus;
- tirdzniecības nolīgumu īstenošanā ierosinās “pastiprinātu partnerību” ar dalībvalstīm, Eiropas Parlamentu un ieinteresētajām personām. Tas paplašinātu un stiprinātu pašreizējās “tirgus pieejamības partnerību”, ne tikai novēršot šķēršļus tirdzniecībai un ieguldījumiem, bet arī BTN īstenošanai, tostarp veicot informētības uzlabošanas pasākumus un muitas sadarbības pasākumus, atvieglojot tirdzniecību un veicinot ilgtspējīgu attīstību; un
- ik gadu ziņos par vissvarīgāko BTN īstenošanu un veiks padziļinātu *ex post* analīzi par ES tirdzniecības nolīgumu efektivitāti nozarēs un dalībvalstīs un ietekmi uz ekonomiku partnervalstīs atlasītajos gadījumos.

2.2.2. ES tiesību stingrāka īstenošana

ES jāpanāk, lai tās partneri ievērotu noteikumus un pildītu saistības. Tas ir ne tikai ekonomiski, bet arī politiski svarīgs uzdevums. Tam pamatā ir pastāvīga uzraudzība, kā arī Komisijas un dalībvalstu sadarbība ar partneriem. Ja diplomātiski risinājumi ir nesekmīgi, tad ES nekavējas izmantot PTO strīdu izšķiršanas procedūras. ES ir viena no aktīvākajiem un sekmīgākajiem PTO strīdu izšķiršanas procedūras lietotājiem, kas piešķir lietām prioritāti atkarībā no juridiskās pamatotības, ekonomiskā nozīmīguma un sistēmiskās ietekmes²⁰.

Iespējamiem ieguvumiem no tirdzniecības nolīgumiem ir jābūt pieejamiem visām ES dalībvalstīm. Tam ir nepieciešama cieša sadarbība starp Komisiju, dalībvalstīm un ES rūpniecību, lai risinātu tādas problēmas kā atkārtotu tirgus pieejamības pieteikumu procedūras, kuru rezultāti var atšķirties, tādējādi radot nevajadzīgu kavēšanos un izmaksas. Tas ir sevišķi aktuāli lauksaimniecības un pārtikas nozarē, kur ES ir lielākā eksportētāja pasaulē, bet nevar izmantot potenciālu pilnībā šādu šķēršļu dēļ. Lai panāktu vienādu attieksmi pret eksportu no visām 28 ES dalībvalstīm, ir būtiski, lai lauksaimniecības un pārtikas nozarē ES tiktu uztverta par vienotu subjektu. Vienlaikus ES var būt nepieciešams apsvērt, kā sniegt tirdzniecības partneriem garantijas, kas tiem ir nepieciešamas, lai risinātu šo problēmu.

Izmantojot antidempinga un antisubsidēšanas pasākumus, ES ir arī jāuztur stingra nostāja pret netaisnīgu tirdzniecības praksi. Tas ir nepieciešams, lai ES varētu pildīt savu apņemšanos uzturēt atvērtu tirgu. ES ir viena no lielākajiem tirdzniecības aizsardzības instrumentu lietotājiem pasaulē. Tas nodrošina, ka tiek stingri ievērotas procedūras un ir ņemtas vērā visas Eiropas Savienības intereses.

Komisija:

- izstrādās koordinētāku pieeju ekonomiskajai diplomātijai, nodrošinot, ka ir izmantoti visi ES diplomātiskie līdzekļi, lai atbalstītu ES intereses saistībā ar tirdzniecību un ieguldījumiem;

²⁰ https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm

- nepieciešamības gadījumā izmantos strīdu izšķiršanas procedūras, tostarp brīvas tirdzniecības nolīgumus;
- izmantos mediācijas mehānismu, kas apstiprināts jaunākajos BTN, lai ātri novērstu ar tarifiem nesaistītus šķēršļus;
- noteiks gadījumus, kad ir iespējams visefektīvāk kapitalizēt ES vienotā tirgus sasniegumus, jo īpaši lauksaimniecības un pārtikas nozarē, tādējādi vēl vairāk uzlabojot piekļuvi tirgum. Komisija arī pievērsīsies gadījumiem, kad mūsu tirdzniecības partneri diskriminē ES dalībvalstis;
- tirdzniecības aizsardzībā pievērsīs īpašu uzmanību subsidēšanai un pasākumu apiešanai, kas rada arvien lielākas problēmas; un
- izpētīs tirdzniecības aizsardzības instrumentu izmantošanu, izvērtējot to lietderīgumu un efektivitāti.

2.2.3. Vairāk uzmanības mazajiem uzņēmumiem

Izmaksas, kas saistītas ar ieiešanu jaunā tirgū, vairāk izjūt MVU, nevis lielie uzņēmumi. Dībināšanai, atbilstības novērtēšanai, produktu atļauju saņemšanai, profesionālās kvalifikācijas atzīšanai var būt vienādas nominālās izmaksas. Taču tām ir lielāka ietekme uz MVU, kuriem ir mazāk resursu internacionalizācijai, iekļūšanai jaunos tirgos, tirdzniecības un ieguldījumu šķēršļu pārvarēšanai un noteikumu pildīšanai. Tāpēc vērīgai šķēršļu novēršanai un regulatīvajai konverģencei, izmantojot tirdzniecības nolīgumus, būtu jāsniedz īpaši ieguvumi mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

Tāda pati asimetrija saistīta ar piekļuvi informācijai par iespējam piekļūt tirgum. Lieli uzņēmumi var atļauties juridiskas un ekonomiskas konsultācijas par regulējumu, taču MVU tas ir grūtāk. BTN var palīdzēt, piemēram, izveidojot valdību tīmekļa vietnes, kas darbojas kā vienots kontaktpunkts, kur var saņemt visu informāciju par attiecīgajām produktiem noteiktajām prasībām.

Komisija:

- ieklaus īpašus noteikumus par MVU visās sarunās, tostarp attiecībā uz īpašām tīmekļa vietnēm, kas veicinātu piekļuvi informācijai par produktiem noteiktajām prasībām ārvalstu tirgos, BTN sniegtajām iespējām un pieejamo atbalstu;
- ņems vērā MVU īpašos apstākļus visās tirdzniecības un ieguldījumu sarunu sadaļās;
- rīkosies saskaņā ar valstu tirdzniecības veicināšanas politiku un MVU internacionalizēšanas centieniem, piemēram, “pastiprinātas īstenošanas partnerības” kontekstā; un
- veiks regulārus pētījumus par šķēršļiem, ar ko saskaras MVU konkrētos tirgos, un ciešāk sadarbosies ar MVU pārstāvības struktūrām, lai labāk saprastu to vajadzības.

2.2.4. Efektīvāki rīki, kas palīdz darba ņēmējiem pielāgoties pārmaiņām

Kā minēts iepriekš, eiropiešiem tirdzniecība ir svarīgs darbvietu avots, savukārt eksports atbalsta gandrīz septīto daļu darbvietu Eiropas Savienībā. Tirdzniecība ietver arī strukturālas pārmaiņas, kas palīdz sagatavot ekonomiku darbvietu radīšanai nākotnē. Tomēr pārmaiņas var īslaicīgi graužot ietekmēt dažus reģionos un darba ņēmējus, ja jaunā konkurences izrādās pārāk spēcīga dažiem uzņēmumiem. Komisija ņem vērā šo situāciju tirdzniecības sarunās, nodrošinot atbilstošus pārejas periodus, izņemot dažas nozares, vai izmantojot tarifa likmes kvotas un drošības klauzulas. Tāpēc, īstenojot jaunus tirdzniecības nolīgumus, negatīvā ietekme ir ierobežota, kā to apliecina ES un Dienvidkorejas BTN. Lai gan ir bijušas bažas pirms nolīguma stāšanās spēkā, nolīgums nav izraisījis strauju importa pieaugumu, kas kaitētu ES rūpniecības nozarei — nebija nepieciešams ne aktivizēt uzraudzības mehānismu, kas paredzēts nolīgumā, ne sākt izmeklēšanu par drošību.

Tomēr cilvēkiem, kurus tieši skar šādas pārmaiņas, tas nav nenožīmīgi. Tas ir nopietns personīgs izaicinājums. Jaunas darbvietas meklēšana bieži nozīmē jaunu prasmju apgūšanu, pielāgošanos jauniem darba paņēmieniem vai pārcelšanās uz citu reģionu vai ES dalībvalsti apsvēršanu, lai izmantotu darba iespējas, un nekas no tā nav vienkārši. Tāpēc cilvēkiem ir vajadzīgs gan laiks, gan atbalsts, lai pieņemtu pārmaiņas un pielāgotos tām.

Tāpēc ir ļoti svarīgi aktīvi pārvaldīt pārmaiņas, lai pārlicinātos, ka globalizācijas sniegtie ieguvumi ir taisnīgi sadalīti, bet negatīvā ietekme mazināta. Jārisina ar tirgus atvēršanas sociālajām sekām saistītās problēmas.

ES un dalībvalstu pienākums ir nodrošināt, lai aktīva darba tirgus politika ļautu tiem, kas zaudē darbu, ātri atrast citu darbu konkurētspējīgākos uzņēmumos viņu nozarē vai citā profesijā. Komisija īsteno nodarbinātības un izaugsmes stratēģiju, kuras mērķis ir veicināt jaunu un ilgtspējīgu darbvietu radīšanu Eiropas Savienībā. Svarīgs elements ir izglītības politika, un tai ir jāveicina pastāvīga prasmju attīstība, lai sagatavotu darba ņēmējus nākotnes nodarbinātības prasībām. Šo mērķi atbalsta ES struktūrfondi un ieguldījumu fondi.

Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonds (EGF) ir vēl viens rīks, kas sniedz atbalstu kopienām, kuras saskaras ar vienreizēju, skaidri noteiktu darba zaudējumu, piemēram, ja tiek slēgta rūpnīca ES starptautiskās konkurences vai ārvalsts pakalpojumu dēļ. Līdz šim atliktā rezerve iespējamām EGF intervencēm attiecīgajā gadā nekad nebija izmantota pilnībā. Atlikušo rezervi varētu lietderīgi izmantot, ja vēl vairāk paplašinātu izmaksu kritērijus.

Komisija:

- pārskatīs EGF darbības rādītājus un uzlabos tā efektivitāti un
- uzlabos konsultācijas ar sociālajiem partneriem par tirdzniecības un ieguldījumu iespējamo ietekmi uz darbvietām, jo īpaši saistībā ar ilgtspējas ietekmes novērtējumu.

3. Pārredzamāka tirdzniecības un ieguldījumu politika

Pašlaik tirdzniecības politiku apspriež vairāk nekā jebkad pēdējos gados, un daudzi jautā, vai tā ir izstrādāta, lai atbalstītu plašu Eiropas interešu un principu jomu vai arī šaurus lielu uzņēmumu mērķus. Pievēršanos regulatīviem jautājumiem nesenajās sarunās, konkrēti par TTIP, daudzi uzskata par apdraudējumu ES sociālajam un regulatīvajam modelim. Turklāt ar Lisabonas līgumu ES uzņēmums atbildību par ieguldījumu aizsardzību un strīdu izšķiršanu, sākot dedzīgas debates par to, vai mehānismi, ko dalībvalstis ir līdz šim izstrādājušas, lai nodrošinātu šādu aizsardzību, mazina ES un tās dalībvalstu regulēšanas tiesības. Pašreizējās sabiedriskās apspriešanas par tirdzniecību trešais aspekts ir tas, ka patērētāji ir arvien labāk informēti un arvien vairāk nobažījušies par sociālajiem un vides apstākļiem ražošanas vietās visā pasaulē, kā arī par cilvēktiesību ievērošanu. Visbeidzot, sīki tiek analizēta BTN ietekme valstīs, kas nav partnervalstis, proti, VAV.

Komisija šīs bažas uztver nopietni. Politikas veidošanai ir jābūt pārredzamai, un apspriešanās pamatā ir jābūt faktiem. Veidojot politiku, ir jāreaģē uz cilvēku bažām par ES sociālo modeli. Komisijai ir jāīsteno politika, kas sniedz ieguvumus sabiedrībai kopumā un veicina Eiropas un vispārpieņemtus standartus un vērtības, kā arī pamata ekonomiskās intereses, lielu uzmanību pievēršot ilgtspējīgai attīstībai, cilvēktiesībām, nodokļu nemaksāšanas novēršanai, patērētāju aizsardzībai un atbildīgai un taisnīgai tirdzniecībai.

3.1. Ciešāka sadarbība ar dalībvalstīm, Eiropas Parlamentu un pilsonisko sabiedrību

Arī Eiropas Parlamentam, kas, tāpat kā Padome, ir viens no likumdevējiem, ir būtiska loma tirdzniecības politikas pilnīgas demokrātiskas kontroles un pārskatatbildības nodrošināšanā. Parlaments un Komisija ir pastiprinājuši mijiedarbību, nodrošinot Parlamenta ciešu iesaisti katrā sarunu posmā.

Komisija arī pastiprinās centienus veicināt lietpratīgas debates ar dalībvalstīm un padziļināt dialogu ar pilsonisko sabiedrību kopumā. Tā ir iespēja uzlabot cilvēku informētību par pašreizējām un plānotajām tirdzniecības un ieguldījumu sarunām un saņemt atsauksmes par problēmām no attiecīgajām ieinteresētajām personām.

Saskaņā ar lietpratīga regulējuma programmas⁽²¹⁾ principiem būs jānovērtē ikvienas būtiskas tirdzniecības politikas iniciatīvas ietekme. Apspriežot nozīmīgākos tirdzniecības nolīgumus, Komisija veic ilgtspējas ietekmes novērtējumu, kas ļauj padziļināti analizēt tirdzniecības nolīgumu iespējamo ekonomisko, sociālo un vides ietekmi, tostarp uz MVU, patērētājiem, konkrētām ekonomikas nozarēm, cilvēktiesībām un

⁽²¹⁾ Eiropas Komisija, paziņojums "Labāks regulējums labāku rezultātu sasniegšanai – ES programma", COM(2015) 215.

jaunattīstības valstīm. Komisija arī analizē nolīgumu ekonomisko ietekmi pēc to noslēgšanas un veic ex post izvērtējumus pēc tam, kad nolīgumi ir īstenoti. Ietekmes novērtējums un izvērtējumi ir ļoti svarīgi pamatotas, pārredzamas un uz pierādījumiem pamatotas tirdzniecības politikas veidošanai.

Komisija:

- visu TTIP sarunu kontekstā ciešāk sadarbosies ar Eiropas Parlamentu;
- aktīvi sadarbosies ar pilsonisko sabiedrību un sabiedrību kopumā dialogos ar pilsonisko sabiedrību un dialogos ar iedzīvotājiem. Komisāri regulāri apmeklēs dalībvalstis un valstu parlamentus un
- aicinās valstu valdības būt proaktīvākām debatēs par tirdzniecību.

3.2. *Atklātāks politikas veidošanas process*

Pārredzamība ir ļoti svarīga labākam regulējumam. Nepietiekama pārredzamība samazina ES tirdzniecības politikas leģitimitāti un sabiedrības uzticēšanos. Tirdzniecības sarunās ir vajadzīga lielāka pārredzamība, jo īpaši attiecībā uz tādiem iekšzemes politikas jautājumiem kā regulējums. Komisija ir veikusi bezprecedenta pasākumus atbildē uz šo pieprasījumu, proti, publicējusi ES priekšlikumus sarunām. Arī Padome ir rīkojusies līdzīgi, publicējot TTIP un TiSA sarunu norādes. Turklāt Komisija publicē savā tīmekļa vietnē informāciju par sanāksmēm ar ieinteresēto personu pārstāvjiem, kurās piedalās visi Eiropas Komisijas locekļi, to kabinetu locekļi un ģenerāldirektori.

Pārredzamība ir jānodrošina visos sarunu cikla posmos: sarunu mērķu noteikšanā, sarunās un pēc sarunām.

Papildus pašreizējiem pasākumiem Komisija:

- no paša sākuma aicinās Padomi atklāt visas ar BTN saistītās sarunu norādes uzreiz pēc to pieņemšanas;
- sarunās paplašinās TTIP praksi publicēt ES dokumentus tiešsaistē par visām tirdzniecības un ieguldījumu sarunām un darīs skaidru visiem jaunajiem partneriem, ka sarunās ievēro pārredzamības pieeju; un
- pēc sarunu pabeigšanas uzreiz publicēs nolīguma tekstu, par ko panākta vienošanās, negaidot, kad tiks pabeigta juridiskā pārskatīšana.

Pārredzamība ir jāuzlabo arī tirdzniecības aizsardzības jomā. Lai gan ES jau pārsniedz PTO atklātības standartus, var darīt vēl vairāk.

Komisija:

- no 2016. gada pirmā pusgada nodrošinās lielāku pārredzamību ieinteresētajām personām tirdzniecības aizsardzības lietās, piemēram, piešķirot tām piekļuvi vairāk dokumentiem un vieglākā veidā īpaši paredzētā tīmekļa platformā;
- no 2016. gada pirmās puses arī nodrošinās lielāku pārredzamību sabiedrībai, piemēram, saistībā ar nekonfidencialo versiju publicēšanu: attiecībā uz sūdzībām un pieprasījumiem pārskatīt pašreizējos pasākumus, tostarp veikt pārskatīšanu pasākumu termiņa beigās; un
- apsvērs iniciatīvas palielināt pārredzamību vidējā termiņā, piemēram, sniedzot iespēju ieinteresēto personu juridiskajiem pārstāvjiem uzlabot piekļuvi antidempinga un antisubsidēšanas pasākumu izmeklēšanas dokumentiem un paplašinot sabiedrības piekļuvi dokumentiem, kas nav konfidenciali.

4. Uz vērtībām balstīta tirdzniecības un ieguldījumu politika

Komisija arī virzīsies tālāk par izmaiņām politikas veidošanas procesā tirdzniecības jomā. Sabiedrības bažas ir par tādiem būtiskiem jautājumiem kā veids, kādā regulējumu un ieguldījumus iekļaus tirdzniecības nolīgumos, un ES tirdzniecības politikas atbilstība plašākām Eiropas vērtībām.

4.1. *Atsaucīgāka pieeja sabiedrības cerībām saistībā ar regulējumu un ieguldījumiem*

4.1.1. Jānodrošina, lai patērētājiem nebūtu bažas par produktiem, kurus viņi pērk globālā ekonomikā

Patērētāji ir guvuši labumu no tirdzniecības šķēršļu novēršanas, baudot plašāku produktu izvēli par zemākām cenām. Tagad eiropiešiem ir pieejami produkti no visiem kontinentiem, un viņi var iegādāties pakalpojumus, pateicoties ērtākiem pārvadājuma un digitālajiem tīkliem. Jauni tirdzniecības nolīgumi var vēl vairāk paplašināt izvēli un pazemināt cenas. Tomēr patērētājiem arī rūp, vai viņu lietotie produkti ir droši un vai to ražošanā ir ievērotas cilvēktiesības, darba tiesības un nekaitīgums videi.

Patērētājiem ir tiesības zināt, ko viņi pērk, lai varētu pieņemt apzinātus lēmumus. ES vienotā tirgus noteikumi nozīmē, ka patērētāji var būt pilnīgi pārliecināti par precēm un pakalpojumiem, kurus viņi pērk no citām ES dalībvalstīm. ES veselības, drošuma, patērētāju aizsardzības, darba un vides noteikumi ir vieni no aizsargājošākajiem un efektīvākajiem pasaulē. Taču tā nav visur. Un atvērtā globālajā ekonomikā, kur produktus ražo vērtības ķēdēs, kas vienādā mērā skar attīstītās un jaunattīstības valstis, ir lielāks izaicinājums nodrošināt, ka patērētāji var būt pārliecināti par to, ko viņi pērk. Komisijai ir jāpievēršas šai situācijai.

ES tirdzniecības un ieguldījumu politikai ir jāreaģē uz patērētāju bažām, uzlabojot uzņēmumu sociālās atbildības iniciatīvas un pienācīgu pārbaudi ražošanas ķēdē, pievēršoties cilvēktiesību ievērošanai un vērtību ķēžu sociālajiem (tostarp darba tiesību) un vides aspektiem (skatīt 4.2.3. punktu). Vienlaikus arī dalībvalstu valdībām ir jāpilda pienākums piemērot ES noteikumus gan importētajām precēm un pakalpojumiem, kad iekšzemē ražotajiem produktiem.

Arī regulatīvā sadarbība (skatīt 2.1.4. punktu) var veicināt augstus standartus. Iesaistot partnerus regulatīvajā sadarbībā, Komisija var apmainīties ar idejām un paraugpraksi un veicināt ES standartus tā, ka varētu palīdzēt patērētājiem it visur gūt labumu no augstākā un efektīvākā līmeņa aizsardzības. Tirdzniecības nolīgumi ir veids, kā politiski stimulēt šāda veida dialogu. Tomēr pretstatā tradicionālajām tirdzniecības sarunām regulatīvā sadarbība nav par došanu un ņemšanu vai viena regulējuma apmaiņš pret citu.

Komisija:

- saskaņā ar pašreizējo ES tirdzniecības politiku sola, ka neviens ES tirdzniecības nolīgums nemazinās patērētāju, vides vai sociālās un darba tiesību aizsardzības līmeni, ko pašlaik piedāvā Eiropas Savienība, kā arī nemazinās ES un dalībvalstu spēju veikt turpmākus pasākumus, lai sasniegtu leģitīmus sabiedriskās politikas mērķus, pamatojoties uz tādu aizsardzības līmeni, kas tām šķiet piemērots. Ar tirdzniecības nolīgumu saistītas izmaiņas aizsardzības līmenī var būt vienīgi augšupvērstas;
- sadarbosies ar patērētāju asociācijām, ekspertu grupām un attiecīgajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai nodrošinātu, ka tirdzniecības un ieguldījumu politika atbilst patērētāju prasībām; un
- pastiprinās tirdzniecības politikas ietekmes uz patērētājiem analīzi gan ietekmes novērtējumos, gan *ex post* izvērtējumā.

4.1.2. Jaunas pieejas ieguldījumiem veicināšana

Lai gan ieguldījumu palielināšana ir svarīga Komisijas ekonomiskā prioritāte, ieguldījumu aizsardzība un arbitražas ir raisījušas intensīvas debates par godīgumu un nepieciešamību saglabāt valsts iestāžu regulēšanas tiesības gan ES, gan partnervalstīs, jo īpaši saistībā ar TTIP sarunām.

Pēdējos 50 gados valstis ir veidojušas blīvu globālu tīklu ar vairāk nekā 3200 divpusējiem ieguldījumu nolīgumiem — 1400 no tiem noslēgušas ES dalībvalstis —, lai aizsargātu un veicinātu ieguldījumus.

Pašreizējās debatēs ir pievērsta uzmanība noteikumu, kas ir kopīgi daudziem šiem nolīgumiem, ļaunprātīgas izmantošanas riskam, kā arī arbitražas nepietiekamai pārredzamībai un neatkarībai. Tagad reformas nepieciešamība ir plaši atzīta pasaulē, un “lai gan praktiski ikviena valsts ir globāla ieguldījumu režīma daļa un ir reāli iesaistīta tajā, neviena nešķiet patiesi apmierināts ar to,” kā uzvērts nesenajā UNCTAD ziņojumā⁽²²⁾. Jautājums nav par to, vai sistēma ir jāmaina, bet par to, kā tas ir jādara. Lai gan *status quo* nav risinājums, ieguldījumu aizsardzība joprojām ir spēkā, jo aizspriedumi attiecībā pret ārvalstu ieguldītājiem un īpašumtiesību pārkāpumi joprojām ir problēma.

ES ir vislabāk sagatavota, lai vadītu globālu ieguldījumu režīma reformu, kā tās dibinātāja un galvenā dalībiece, un tai ir īpašs pienākums to darīt. Komisija, kurai ir jauni pienākumi saistībā ar ieguldījumu aizsardzību, kopš ar Lisabonas līgumu kompetence šajā jomā ir nodota ES, ir noteikusi reformu par prioritāti un ir gatava uzņemties vadību starptautiskā līmenī. Tā jau ir sākusi sistēmas reformu saistībā ar TTIP²³.

Komisija:

- vispirms iekļaus divpusējos nolīgumos mūsdienīgus noteikumus, vairāk pievēršoties valsts regulēšanas tiesībām, kas iepriekš nebija pietiekami uzsvērtas. Ar ES divpusējiem nolīgumiem sāksies vecās ieguldītāja un valsts strīdu izšķiršanas procedūras pārveide par valsts ieguldījumu tiesu sistēmu, kas sastāvēs no pirmās instances tiesas un apelācijas tiesas, kas darbosies līdzīgi kā tradicionālās tiesas. Būs skaidri noteikts uzvedības kodekss, lai izvairītos no interešu konfliktiem, neatkarīgi tiesneši ar augstu tehnisko un juridisko kvalifikāciju, kas salīdzināma ar to, kāda ir nepieciešama pastāvīgo starptautisko tiesu, piemēram, Starptautiskās Tiesas un PTO Apelācijas institūcijas, locekļiem;
- vienlaikus sadarbosies ar partneriem, lai veicinātu vienprātību par pilntiesīgu, pastāvīgu starptautisko ieguldījumu tiesu;
- ilgtermiņā atbalstīs ieguldījumu noteikumu iekļaušanu PTO. Tā būtu iespēja vienkāršot un atjaunināt pašreizējo divpusējo nolīgumu tīklu, lai izveidotu skaidrāku, leģitīmāku un iekļaujošāku sistēmu; un
- pirms mandāta termiņa beigām izvērtēs panākto progresu, pārskatīs 2010. gada paziņojumu par starptautiskiem ieguldījumiem²⁴ un noteiks turpmāko virzību.

4.2. Tirdzniecības programma ilgtspējīgas attīstības, cilvēktiesību un labas pārvaldības veicināšanai

ES Līgumi prasa, lai ES atbalstītu savas vērtības visā pasaulē, ieskaitot nabadzīgāko valstu attīstību, augstus sociālos un vides standartus, cilvēktiesību ievērošanu. Saistībā ar šo tirdzniecības un ieguldījumu politikai ir jābūt saskaņotai ar citiem ES ārējās darbības instrumentiem.

Viens no ES mērķiem ir nodrošināt, ka ekonomiskā izaugsme iet roku rokā ar sociālo taisnīgumu, cilvēktiesību ievērošanu, augstiem darba un vides standartiem un veselības un drošības aizsardzību. Tas attiecas gan uz ārpolitiku, gan iekšpolitiku un ietver arī tirdzniecības un ieguldījumu politiku. ES ir bijusi vadībā, integrējot ilgtspējīgas attīstības mērķus tirdzniecības politikā un padarot tirdzniecību par efektīvu rīku ilgtspējīgas attīstības veicināšanā pasaulē. Tirdzniecības politikas iespējamā ieguldījuma ilgtspējīgā attīstībā nozīme nesen tika vēlreiz apstiprināta Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam, tostarp IAM, saskaņā ar ko tiks veikti globāli pasākumi nākamajos 15 gados.

4.2.1. Tirdzniecības un ieguldījumu izmantošana iekļaujošas izaugsmes atbalstam jaunattīstības valstīs

ES ir izvirzījusies priekšplānā, izmantojot tirdzniecības politiku, lai veicinātu nabadzīgāko valstu attīstību.

- **ES ir jaunattīstības valstu eksportam atvērtais tirgus.** 2001. gada iniciatīva “Viss, izņemot ieročus” (EBA)⁽²⁵⁾ bija radikāls pavērsiens, jo pilnībā atvēra ES tirgu vismazāk attīstītajām valstīm bez tarifiem un

⁽²²⁾ Unctad, *World Investment Report*, 2015.

⁽²³⁾ Komisijas TTIP dokumenta projekts — ieguldījumi, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/september/tradoc_153807.pdf

⁽²⁴⁾ Komisijas paziņojums “Ceļā uz visaptverošu Eiropas starptautisko ieguldījumu politiku”, COM (2010) 343.

⁽²⁵⁾ Padomes 2001. gada 28. februāra Regula 2001/416/EK, OV L 60.

kvotām. Tā ir izrādījusies efektīva. Izņemot energoresursus, ES importē no VAV vairāk nekā no Amerikas Savienotajām Valstīm, Kanādas, Japānas un Ķīnas kopā. ES ir arī noslēgusi sekmīgus ekonomisko partnerattiecību nolīgumus (EPN) ar Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm, jo īpaši nesen ar Āfrikas valstīm (skatīt 5.2.3. punktu).

- **ES mērķis ir atbalstīt attīstību, ļaujot valstīm integrēties un virzīties augšup reģionālās un globālās vērtības ķēdēs.** ES ir atvieglējusi izcelsmes noteikumus vispārējā preferenču sistēmā (VPS). Tagad tie ir vienkāršāki, vieglāk izpildāmi un sniedz plašākas iepirkuma iespējas, pamatojoties uz valstu reģionālo un starpreģionālo kumulāciju. ES un tās dalībvalstis ir stimulējušas globālos centienus “palīdzība tirdzniecībai”, veidojot vairāk nekā trešdaļu starptautiskā atbalsta, 11 miljardu euro gadā.
- **Atbilstoši attīstības politikas saskaņotības principam** ES ir jāpārlicinās, ka tās tirdzniecības un ieguldījumu iniciatīvas veicina ilgtspējīgu izaugsmi un darbvietu radīšanu, kā arī mazina jebkādu negatīvo ietekmi uz VAV un citām valstīm, kurās tas ir visvairāk nepieciešams. Tas ir sevišķi svarīgi saistībā ar TTIP, ņemot vērā to, ka ES un ASV ir divi pasaulē svarīgākie tirgi jaunattīstības valstu precēm un pakalpojumiem.

Komisija:

- veiks VPS starpposma pārskatīšanu līdz 2018. gadam, jo īpaši ņemot vērā VPS+ shēmas galvenos sasniegumus. Pārskatīšana arī būtu iespēja apgūt mācības no preču preferencēm un apsvērt līdzīgas preferences pakalpojumiem vismazāk attīstītajā valstīm EBA sistēmā saskaņā ar neseno atbrīvojumu, ko attiecībām uz vismazāk attīstītajām valstīm pieņēma PTO pakalpojumu jomā;
- kopā ar ES dalībvalstīm pārskatīs 2007. gada ES kopīgo stratēģiju “Palīdzība tirdzniecībai”⁽²⁶⁾, lai uzlabotu jaunattīstības valstu spēju izmantot tirdzniecības nolīgumu sniegtās iespējas saskaņā ar Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam;
- saistībā ar TTIP un citām sarunām par regulatīvajiem jautājumiem piedāvās iespējas, kas pastiprina plašāku starptautisko regulatīvo sadarbību un pozitīvi ietekmē trešās valstis, jo īpaši jaunattīstības valstis;
- veiks padziļinātu analīzi par jauno BTN iespējamo ietekmi uz VAV ilgtspējas ietekmes novērtējumā, nepieciešamības gadījumā apsverot iespēju sagatavot saistītus pasākumus; un
- turpinās atbalstīt jēgpilnu VAV pasākumu kopumu saistībā ar Dohas sarunu kārtas noslēgumu un uzstās G20, PTO un citos multilaterālos forumos, ka ir ciešāk jāuzrauga trešo valstu protekcionalisma pasākumu ietekme uz VAV un jānosaka, kā tos atcelt.

4.2.2. Ilgtspējīgas attīstības veicināšana

ES atrodas vadībā arī attiecībā uz tirdzniecības politikas izmantošanu, lai veicinātu ilgtspējīgas attīstības sociālos un vides pilārus. Tas tiek darīts pozitīvā, ar stimuliem pamatotā veidā bez slēptas protekcionalisma programmas.

- **VPS+ ir inovatīvs rīks, ka sniedz stimulus un atbalstu cilvēktiesībām, ilgtspējīgai attīstībai un labai pārvaldībai** valstīs, kas ir apņēmušās īstenot pamata starptautiskās konvencijas šajās jomās.
- **ES ir nozīmīga loma sarunās par vides sabiedrisko labumu nolīgumu ar 16 citiem svarīgiem PTO locekļiem.** Tā mērķis ir veicināt tādu ļoti svarīgu “zaļo” tehnoloģiju tirdzniecību kā atjaunojamās enerģijas ražošanas, atkritumu apsaimniekošanas un gaisa piesārņojuma kontrolēšanas tehnoloģijas un uzlabot klimata pārmaiņu apkarošanu un vides aizsardzību.
- **Nesenajos ES BTN sistemātiski iekļāva arī noteikumus par tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību.** Tā mērķis ir jo īpaši palielināt uzlabotās tirdzniecības un ieguldījumu iespējamo ietekmi uz pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un vides aizsardzību, tostarp cīņu pret klimata pārmaiņām, kā arī sadarboties ar partnervalstīm un šajā procesā veicināt pārredzamību un pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanu. Noteikumi arī ļauj veikt neatkarīgu un taisnīgu pārskatīšanu.

⁽²⁶⁾ Eiropas Savienības Padomes secinājumi par dokumentu “Palīdzības tirdzniecībai ES stratēģija: pastiprināt ES atbalstu ar tirdzniecību saistītām vajadzībām jaunattīstības valstīs”, dok. Nr. 14470/07, 2007. gada 29. oktobris.

Stājoties spēkā BTN, ES būs jāpārlicinās, ka noteikumus par tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību īsteno un izmanto efektīvi, tostarp piedāvājot piemērotu atbalstu, izmantojot attīstības sadarbību. Tas ir ļoti svarīgs solis, lai varētu notikt pārmaiņas uz vietas. Īstenojot apņemšanos veicināt darba tiesības un vides aizsardzību var būs būtisks izaicinājums dažiem mūsu tirdzniecības partneriem. Komisija ir gatava palīdzēt tirdzniecības partneriem uzlabot situāciju. Saskaņotāks atbalsts un labākas sadarbības programmas šajās jomās ļaus ES izmantot iespējas un ciešākas tirdzniecības attiecības, lai veicinātu šo programmu, kuras pamatā ir vērtības.

Komisija:

- pievērsīsies BTN ilgtspējīgas attīstības dimensiju īstenošanai. Tam ir jābūt svarīgam komponentam pastiprinātajā partnerībā ar dalībvalstīm, Eiropas Parlamentu un ieinteresētajām personām saistībā ar BTN īstenošanu, kā arī dialogā ar pilsonisko sabiedrību;
- noteiks par prioritāti darbu svarīgāko darba standartu efektīvai īstenošanai (bērnu nodarbinātības un piespiedu darba apkarošanu, nediskriminēšanu darbvietā, biedrošanās brīvību un tiesības uz kolektīvām sarunām), kā arī veselību un drošību darbā, īstenojot BTN un VPS;
- paaugstinās prioritāti, kas noteikta dabas resursu ilgtspējīgai pārvaldībai un saglabāšanai (bioloģiskā daudzveidība, augsne un ūdens, meži un koksne, zvejsaimniecība un dzīvā daba) un cīņai pret klimata pārmaiņām BTN un to īstenošanā;
- piedāvās izveidot labāku saikni starp tirdzniecības politikas instrumentiem, kuru mērķis ir pievērsties darba tiesībām un vides aizsardzībai (BTN sadaļas par VPS, ilgtspējīgu attīstību), un atbalsta/sadarbības pasākumiem šajās jomās, lai palīdzētu mūsu partneriem nodrošināt augsta līmeņa aizsardzību;
- sekmēs vērienīgu un inovatīvu sadaļu par ilgtspējīgu attīstību visos tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumos. TTIP ir jāsatur tālredzīgas apņemšanās attiecībā uz visām galvenajām darba tiesībām saskaņā ar Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) pamata konvencijām, kā arī drošības un veselības aizsardzības darbā augsta līmeņa un pienācīgas kvalitātes darba apstākļu nodrošināšanu atbilstoši SDO programmai pienācīgas kvalitātes nodarbinātībai. Tai ir jāietver arī tālredzīgas apņemšanās saistībā ar vides aizsardzību atbilstoši multilaterāliem vides nolīgumiem;
- ņems vērā ilgtspējīgas attīstības apsvērumus visās svarīgākajās BTN jomās (piemēram, energoresursi un izejvielas vai publiskais iepirkums) un
- atbalstīs būtisku iznākumu sarunās par vides sabiedrisko labumu nolīgumu. Mērķim ir jābūt atcelt tarifus zaļajām precēm, atvērt tirgus zaļajiem pakalpojumiem un iekļaut mehānismu ar tarifiem nesaistītu šķēršļu novēršanai nākotnē. Komisija vēlas atvieglot jaunu produktu pievienošanu sarakstam un ļaut pievienoties iniciatīvai pēc iespējas vairāk valstīm.

4.2.3. Piegādes ķēžu atbildīgas pārvaldības nodrošināšana

Atbildīga starptautisko piegādes ķēžu pārvaldība ir ļoti svarīga, lai saskaņotu tirdzniecības politiku ar Eiropas vērtībām. ES jau ir veikusi pasākumus kopā ar konkrētiem partneriem (piemēram, Bangladešas Fiskālais pakts un Darba tiesību iniciatīva kopā ar Mjanmu) un attiecībā uz konkrētiem jautājumiem (konfliktu izraکوņu iniciatīva⁽²⁷⁾, regulas par nelikumīgu mežizstrādi⁽²⁸⁾, ilgtspējas kritēriji biodegvielai⁽²⁹⁾, uzņēmumu ziņojumi par jautājumiem, kas saistīti ar piegādes ķēdēm⁽³⁰⁾, uzņēmumu pārredzamība attiecībā uz maksājumiem, ko valdībai veic ieguves un mežizstrādes nozare⁽³¹⁾). Nākamajos gados Komisija turpinās attīstīt šos politikas virzienus. Tie ir sarežģīti un tajos ir jāiesaista vairāki valsts, privātie un pilsoniskās sabiedrības

⁽²⁷⁾ Eiropas Komisija, priekšlikums regulai, COM(2014) 111.

⁽²⁸⁾ 2010. gada 20. oktobra Regula Nr. 2010/995/ES, OV L 295; Komisijas 2012. gada 23. februāra Deleģētā regula 2012/363/ES, OV L 115; Komisijas 2012. gada 6. jūlija Īstenošanas regula 2012/607/ES, OV L 177.

⁽²⁹⁾ Komisijas 2014. gada 8. decembra Regula 2014/1307/ES, OV L 351; Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīva 2009/28/EK, OV L 140.

⁽³⁰⁾ 2014. gada 22. oktobra Direktīva 2014/95/ES, OV L 330; 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/34/ES, OV L 182.

⁽³¹⁾ 2013. gada 22. oktobra Direktīva 2013/50/ES, OV L 294.

pārstāvji, lai veiktu jēgpilnas pārmaiņas attiecīgajiem cilvēkiem. Tie ietver elastīgu un inovatīvu rīku un normatīvo pārmaiņu apvienojumu.

Komisija:

- kopā ar Augsto pārstāvi atbalstīs ANO Vadošo principu uzņēmējdarbībai un cilvēktiesībām, ANO Globālā pakta un SDO Trīspusējās deklarācijas par starptautiskajiem uzņēmumiem un sociālo politiku īstenošanu un mudinās ES tirdzniecības partnerus ievērot šos starptautiskos principus un jo īpaši ESAO Pamatnostādnes starptautiskajiem uzņēmumiem;
- aktīvi veicinās ES vērienīgās pieejas starptautisku piemērošanu konfliktu izrakteniem un nelikumīgai mežsīrādēi, uzlabojot ESAO, ANO un G7 darbu;
- cieši sadarbosies ar SDO un ESAO, lai izstrādātu globālu pieeju darba apstākļu uzlabošanai apģērbu ražošanas nozarē;
- noteiks un novērtēs jaunas nozares vai ģeogrāfiskās iespējas papildu atbildīgām piegādes ķēžu partnerattiecībām; un
- palielinās piegādes ķēžu pārredzamību un uzlabos patērētāju informētību, radot papildu stimulus lieliem ES uzņēmumiem ziņot pat piegādes ķēžu pienācīgu pārbaudi, proti, katru gadu publicējot to ziņojumu sarakstu, ko iesnieguši uzņēmumi, kuri “atbildīgi ziņo par piegādes ķēdēm”³².

4.2.4. Taisnīgu un ētisku tirdzniecības sistēmu veicināšana

Taisnīgu un ētisku tirdzniecības sistēmu veicināšana ataino ES patērētāju pieprasījumu un stimulē radīt vairāk ilgtspējīgas tirdzniecības iespēju maziem ražotājiem trešās valstīs. Pašlaik ir pārāk maz informācijas par piekļuvi taisnīgām tirdzniecības sistēmām gan ražotājiem, gan ES patērētājiem. Komisijai ir pienākums veicināt šo saikni un palielināt informētību gan piegādes, gan pieprasījuma pusē.

Komisija:

- izmantos pašreizējo struktūru BTN īstenošanai, lai veicinātu taisnīgu tirdzniecību un citas ilgtspējas nodrošināšanas sistēmas, piemēram, ES bioloģiskās ražošanas shēmu;
- pievērsīsies taisnīgai un ētiskai tirdzniecībai sistemātiskāk nākamajā ES stratēģijā “palīdzība tirdzniecībai” un ikgadējā “palīdzības tirdzniecībai” ziņojumā ziņos par projektiem, kas saistīti ar taisnīgu tirdzniecību;
- ar ES delegāciju starpniecību un sadarbībā ar Augsto pārstāvi veicinās taisnīgas un ētiskas tirdzniecības sistēmas mazos ražošanas uzņēmumos trešās valstīs, uzlabojot pašreizējās paraugprakses iniciatīvas;
- uzlabos atbalstu darbam tādos starptautiskos forumos kā Starptautiskais Tirdzniecības centrs, lai vāktu tirgus datus par taisnīgas un ētiskas tirdzniecības tirgiem, kas varētu būt pamats tirgu attīstības uzraudzībai; un
- izstrādās informētības uzlabošanas pasākumus ES, jo īpaši, sadarbojoties ar vietējām iestādēm ES, iespējams, ieviešot balvu “ES taisnīgas un ētiskas tirdzniecības pilsēta”.

4.2.5. Cilvēktiesību veicināšana un aizsardzība

Tirdzniecības politika var būt spēcīgs līdzeklis cilvēktiesību uzlabošanai trešās valstīs saistībā ar ES politiku, jo īpaši ārpolitiku un attīstības sadarbību. Īpaša uzmanība ir jāpievērš tādiem cilvēktiesību pārkāpumiem starptautiskajās piegādes ķēdēs kā bērnu darba ļaunākās formas, piespiedu darbs cietumā, piespiedu darbs cilvēktirdzniecības un zemes piesavināšanās rezultātā. Cilvēktiesību apsverumi arvien biežāk ir iekļauti ES divpusējos BTN, vienpusējās preferencēs (jo īpaši VPS+) un ES eksporta kontroles politikā. Piemēram, nopietnu un sistemātisku cilvēktiesību pārkāpumu gadījumā atbalsta saņēmējas valstis ir zaudējušas

³² Direktīvā 2014/95/ES paredzēta prasība atklāt noteiktu lielu uzņēmumu un grupu nefinanšu un daudzveidības informāciju.

savas preferences VPS (piemēram, Šrilanka, Baltkrievija, Mjanma/Birma), līdz situācija būtiski uzlabojās. Komisija ir arī izstrādājusi pamatnostādnes, lai palīdzētu noteikt, kā tirdzniecības politikas iniciatīvas ietekmē cilvēktiesības ES un partnervalstīs.

Komisija vēlas panākt efektīvu eksporta kontroli attiecībā uz precēm, kas paredzētas spīdzināšanai un nāvessoda izpildei, un atbalsta šajā saistībā notiekošo pārskatīšanu³³. Lai virzītos uz ES mērķi atcelt nāvessodu un kontrolēt ražojumus, ko var izmantot necilvēcīgai rīcībai, ir svarīga precīza tiesību aktu izpilde un informācijas apmaiņa starp iestādēm.

Komisija:

- nodrošinās, ka tiek īstenoti ES cilvēktiesību rīcības plāna 2015.–2018. gadam noteikumi par tirdzniecību un ieguldījumiem⁽³⁴⁾;
- kopā ar Augsto pārstāvi uzlabos dialogu ar konkrētām VPS valstīm un VII iniciatīvas atbalsta saņēmējām valstīm, kurās ES var visvairāk ietekmēt cīņu pret cilvēktiesību pārkāpumiem, mācoties no VPS+ partneru pieejas uzraudzībai, un arī turpmāk būs gatava atcelt VPS ieguvumus nopietnākajos gadījumos;
- veicinās starptautisko mērķi novērst jaunākās bērnu darba formas⁽³⁵⁾ un piespiedu darbu cietumā, sadarbojoties ar trešām valstīm (jo īpaši tām, kurām ES piedāvā VPS vai ar kurām ES ir noslēgti nolīgumi) un atbilstošos gadījumos veicinot partnerattiecības un risinājumus, kuros iesaistītas daudzas puses;
- pastiprinās tirdzniecības politikas ietekmes uz cilvēktiesībām analīzi gan ietekmes novērtējumā, gan *ex post* izvērtējumā, pamatojoties uz nesen izstrādātajām pamatnostādnēm; un
- ierosinās vērienīgu ES divējāda lietojuma preču eksporta kontroles politikas modernizāciju — arī nolūkā novērst digitālās uzraudzības un ielaušanās sistēmu ļaunprātīgu izmantošanu⁽³⁶⁾, kā dēļ notiek cilvēktiesību pārkāpumi.

4.2.6. Cīņa pret korupciju un labas pārvaldības veicināšana

Korupcija ir ekonomikas un sabiedrības posts. Tā kavē valstu attīstību, traucējot publisko iepirkumu, izšķiežot nepietiekamos valsts līdzekļus, kavējot ieguldījumus, traucējot tirdzniecību un radot negodīgu konkurenci. Tā mazina tiesiskumu un iedzīvotāju uzticēšanos.

Tirdzniecības politika jau veicina cīņu pret korupciju, piemēram, palielinot noteikumu un iepirkuma procesu pārredzamību un vienkāršojot muitas procedūras. Saskaņā ar VPS+ ES piedāvā tirdzniecības preferences valstīm, kuras ratificē un īsteno starptautiskās konvencijas par labu pārvaldību, tostarp ANO Pretkorupcijas konvenciju⁽³⁷⁾.

Tirdzniecības nolīgumus varētu izmantot arī, lai apkarotu korupciju un nodrošinātu, ka praksē īsteno starptautiskās konvencijas un principus.

Komisija:

- izmantos BTN, lai uzraudzītu iekšzemes reformu saistībā ar tiesiskumu un pārvaldību, un izveidos konsultāciju mehānismus sistēmiskas korupcijas un sliktas pārvaldības gadījumos; un
- ierosinās apspriest vērienīgus pretkorupcijas noteikumus visos turpmākajos tirdzniecības nolīgumos, sākot ar TTIP.

³³ Komisijas priekšlikums regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1236/2005, COM(2014) 0001.

⁽³⁴⁾ Padomes secinājumi par Rīcības plānu par cilvēktiesībām un demokrātiju 2015.–2019. gadam, dok. Nr. 10897/15, 2015. gada 20. jūlijs.

⁽³⁵⁾ Eiropas Komisija, dienestu darba dokuments “Tirdzniecība un bērnu darba jaunākās formas”, DDD(2013) 173.

⁽³⁶⁾ Eiropas Komisija, “Eksporta kontroles politikas pārskatīšana — drošības un konkurētspējas nodrošināšana mainīgā pasaulē”, COM(2014) 244.

⁽³⁷⁾ Eiropas Komisija, paziņojums “Korupcijas apkarošana ES”, COM(2011) 308.

5. Tālredzīga sarunu programma globalizācijas veidošanai

Lai maksimāli izmantotu tirdzniecības potenciālu, būs nepieciešama vērienīga un tālredzīga multilaterālu un divpusēju sarunu programma.

5.1. *Multilaterālās tirdzniecības sistēmas stiprināšana*

Multilaterālajai sistēmai arī turpmāk ir jābūt ES tirdzniecības politikas stūrakmenim. PTO noteikumu kopums ir pamats tirdzniecības kārtībai pasaulē. Tomēr neatkarīgi no dažiem uzlabojumiem lielā mērā tas ir palicis nemainīgs pēdējās divas desmitgades, jo nav noslēgtas Dohas Attīstības programmas sarunas un PTO dalībvalstu centieni ir bijuši vērsti uz kaut ko citu. ES ir jādara viss iespējamais, lai atkal padarītu PTO par galveno tirdzniecības sarunu forumu. Ikviens vēlas gūt labumu no starptautiskajiem noteikumiem, kas attiecas uz gandrīz visām valstīm — 161 valsti saskaņā ar pēdējām aplēsēm. Lielākie zaudētāji no PTO nespējas virzīties uz priekšu būtu neaizsargātākās jaunattīstības valstis, kā arī valstis bez aktīvas divpusējas vai reģionālas programmas.

5.1.1. Progresu panākšana PTO

Lai PTO atkal kļūtu par pasaules tirdzniecības liberalizācijas virzītājspēku un teicamu forumu tirdzniecības sarunām, tai vispirms ir jāpabeidz Dohas Attīstības programma. Tam būs nepieciešama visu PTO dalībvalstu augsta atbildības sajūta. PTO desmitā ministru konference Nairobi 2015. gada decembrī, kas ir pirmā sanāksme Āfrikā, notiks ļoti svarīgā brīdī. ES ir gatava piedalīties, lai panāktu vienošanos, taču panākumi nav atkarīgi tikai no ES vien. Sarunās 2008. gadā — kas bija pēdējais nopietnais mēģinājums pabeigt sarunu kārtu, — parametri nedarbojās. Notikušais pēc tam vēl skaidrāk apliecina, ka to nebūs iespējams pabeigt uz šāda pamata. PTO dalībvalstīm ir jāatzīst, ka ir nepieciešamas būtiskas izmaiņas PTO darbībā.

Uzlabojot Nairobi panākto vienošanos, ES ir jāmēģina stiprināt PTO.

- **Pirmkārt, piešķirot PTO galveno lomu globālo tirdzniecības noteikumu izstrādē un īstenošanā,** no intelektuālā īpašuma līdz muitai, no digitālās tirdzniecības līdz labai regulatīvajai praksei. Pēdējie gadi ir apliecinājuši, ka, neraugoties uz nepietiekamo progresu PTO, tirdzniecības partneri turpina izstrādāt pasākumus, reaģējot uz mainīgo situāciju pasaules tirdzniecībā, taču tas tiek darīts divpusēji un reģionāli. Tomēr, ja noteikumus izstrādā ārpus PTO saskaņā ar simtiem atsevišķu reģionālu kārtību, izraisītā nesaskaņotība var faktiski sarežģīt tirdzniecību, jo īpaši MVU. Paradoksāli ir tas, ka šī situācija sakrīt ar globālo vērtības ķēžu parādīšanos, kas padara patiesi globālu noteikumu kopumu svarīgāku nekā iepriekš. Disciplīnas attiecībā uz tirdzniecību traucējošu lauksaimniecības iekšzemes atbalstu vai noteikumus var efektīvi izstrādāt tikai PTO.
- **Otrkārt, pievēršot vairāk uzmanības rezultātiem.** Ministru konference Bali 2013. gadā bija sekmīga, jo dalībnieki izskatīja katru jautājumu pēc būtības. Izrādījās, ka šāda pieeja ir efektīvāka, nekā izskatot visus jautājumus kopā, kad nav iespējams vienoties par kādu atsevišķu iznākumu, kamēr nav panākta vienošanās par lielāko daļu darba kārtības jautājumu. Pēc sanāksmes Nairobi sarunas par konkrētām problēmām varētu būt daudzsolīgāks veids, kā virzīt uz priekšu PTO darba kārtību, nekā vēl viena plaša un sarežģīta sarunu kārtā. Šādu pieeju varētu izpētīt, lai izveidotu jaunu pamatu PTO un panāktu progresu tādās jomās, kurās jau pastāv saistības. Varētu arī palielināt PTO nozīmi informācijas apmaiņas veicināšanā un politikas attīstības uzraudzībā, proti, saistībā ar noteikumiem, kas izstrādāti attiecībā uz BTN.
- **Treškārt, ierosinot, ka PTO dalībvalstu apakškopa var virzīties uz priekšu noteiktā jautājumā,** vienlaikus dodot iespēju ieinteresētām PTO dalībvalstīm pievienoties vēlāk. Tas ļautu noslēgt jaunus plurilaterālus nolīgumus PTO ietvaros un atvieglotu tādu plurilaterālu nolīgumu piesaisti PTO, par kuriem pašlaik notiek sarunas ārpus šīs organizācijas.

Šo trīs principu īstenošana būtu visu, bet jo īpaši mazāko un nabadzīgāko, PTO dalībvalstu interesēs. Lai nodrošinātu iekļautību, vispirms ir jāpārlicinās, ka PTO dalībvalstis var efektīvi izstrādāt noteikumus PTO pasaules tirdzniecības regulēšanai un nav spiestas pamest PTO, lai virzītos uz priekšu. Ja sarunas par noteikumiem nebūtu atkarīgas no sarunām par piekļuvi tirgum, ja katrs atsevišķs jautājums nebūtu atkarīgs no visiem pārējiem jautājumiem, bet visas dalībvalstis nebūtu atkarīgas no vienas konkrētas dalībvalsts, PTO panāktu tik ļoti nepieciešamo dinamiku. Tas ļautu efektīvāk risināt ar mūsdienu pasaules tirdzniecību saistītos

jautājumus, piemēram, jautājumus par digitālo ekonomiku, pakalpojumu pieaugošo nozīmi, eksporta ierobežojumiem un izcelsmes noteikumu sarežģītību.

Tomēr ar šīm izmaiņām nepietiek. Lai pilnībā atjaunotu PTO darbību, dalībvalstīm būs jāatgriežas pie pašreizējā strupceļa cēloņiem. Līdz šim notikušajās sarunās faktiskais traucēklis ir nevis institucionāls, tehnisks vai saistīts ar darba kārtības saturu, bet gan dalībnieku vēlme rast kompromisu. To var secināt no tā, ka PTO sistēma nav attīstījusies tik ātri, cik pasaules tirdzniecības situācija. Nozīmīgāko tirdzniecības partneru attiecīgais ekonomiskais spēks ir būtiski mainījies, un tas vēl nav pilnībā atainots PTO sistēmā. Tādējādi pieaug nelīdzsvarotība starp lielo jaunietekmes valstu ieguldījumu multilaterālajā tirdzniecības sistēmā un šo valstu ieguvumiem no tās. Tas bija novērojams jau tad, kad sāka Dohas Attīstības programmu, bet kopš tā laika šī tendence ir būtiski pastiprinājusies, un paredzams, ka tā turpināsies.

Attīstīto valstu un jaunietekmes valstu attiecīgā ieguldījuma sistēmā līdzsvarošana ir svarīga prasība, lai nākotnē virzītos uz priekšu. Tas ir politiski ļoti jutīgs jautājums, un pašlaik nav stimula to risināt nopietni. Taču nebūs iespējams veikt jebkādas būtiskas izmaiņas PTO darbā, kamēr sistēma netiks pāri šim šķērslim.

Komisija īstermiņā:

- aktīvi centīsies panākt Dohas sarunu kārtas pabeigšanu;

bet ilgtermiņā:

- mēģinās panākt, ka noteikumu izstrāde pasaules tirdzniecības regulēšanai kļūst par PTO galveno uzdevumu;
- iesniegs priekšlikumus mērķtiecīgākam PTO darbības iznākumam;
- atbalstīs vairuma PTO dalībvalstu mērķi virzīt iniciatīvas PTO ietvaros; un
- iesniegs priekšlikumus, lai labāk atainotu PTO dalībvalstu dažādo spēju veikt ieguldījumu sistēmā, piemērojot dinamiskāku un nozarei/jautājumam raksturīgu pieeju.

5.1.2. Izstrādāt atklātu pieeju divpusējiem un reģionāliem nolīgumiem

ES ir jāisteno divpusēji un reģionāli nolīgumi tā, lai atbalstītu PTO atgriešanos pasaules tirdzniecības sarunu centrā. BTN var būt laboratorija pasaules tirdzniecības liberalizēšanai. ES ir jāizstrādā priekšlikumi PTO turpmākai darbībai, lai novērstu nepilnības multilaterālajā noteikumu kopumā un samazinātu divpusējās sarunās pieņemto risinājumu sadrumstalotību.

ES ir jāiekļauj savos BTN atbilstoši mehānismi, kas ļautu citām ieinteresētajām valstīm turpmāk tiem pievienoties, ja tās būtu gatavas pildīt noteikta līmeņa mērķus. ES jau ir piemērojusi šo pieeju *TiSA* sarunās, no paša sākuma uzstājot, ka šī plurilaterālā nolīguma pamatā ir jābūt Vispārējās vienošanās par pakalpojumu tirdzniecību multilaterālajai struktūrai un tam ir jābūt atvērtam visām PTO dalībvalstīm, kuras vēlas pievienoties. Vēl viens piemērs ir BTN, ko ES noslēdza ar Kolumbiju un Peru 2012. gadā un kuram pēc sarunu pabeigšanas 2014. gada jūlijā pievienosies Ekvadora. Raugoties nākotnē, vairākas valstis ir apliecinājušas interesi pievienoties gaidāmajam TTIP nolīgumam. To varētu izpētīt, sākot ar valstīm, kurām ir ciešas attiecības ar ES vai ASV un kas ir gatavas pildīt augsta līmeņa mērķus. Līdzīgu pieeju varētu piemērot, sasaistot ES pašreizējās un turpmākās BTN ar Āzijas un Klusā okeāna valstīm, kas ir ļoti svarīgs reģions globālajām vērtības ķēdēm.

ES jau ir veikusi konkrētus pasākumus, lai nodrošinātu tās nolīgumu savstarpēju savietojamību, veicinot izcelsmes kumulāciju. Parasti produkti kvalificējas beznodokļu piekļuvei ES tirgum saskaņā ar BTN, ja noteikta procentuālā daļa to vērtības veidojas partnervalstī vai konkrēti ražošanas procesa posmi notiek vai to izcelsme ir partnervalstī. Ja izcelsmi var kumulēt, izejmateriālus var iegūt no noteiktām citām valstīm, kurām arī ir noslēgts BTN ar ES, un joprojām gūt labumu no beznodokļu piekļuves. Piemēram, tā jau ir attiecībā starp ES, Vidusjūras reģiona un EBTA valstīm. Katras valsts izejmateriāli ir uzskatāmi par tādiem, kas kvalificējas BTN tarifu preferencēm saskaņā ar tā dēvēto "Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu kumulācijas sistēmu". Izcelsmes kumulācija samazina spriedzi starp BTN, kas pēc būtības ir divpusēji, un ražošanas procesu sadrumstalotību vērtību ķēdēs dažādās valstīs.

Komisija:

- izstrādās atbalstu, lai risinātu galvenās PTO problēmas, pamatojoties uz divpusējās un reģionālās iniciatīvās apstiprinātiem risinājumiem;
- apliecinās gatavību atvērt BTN, tostarp TTIP un muitas nolīgumus, trešām valstīm, kas vēlas tiem pievienoties, ar nosacījumu, ka tās ir gatavas pildīt augsta līmeņa mērķus; un
- izpētīs pašreizējās sarunās iespēju īstenot izcelsmes kumulāciju attiecībā uz valstīm, ar kurām gan ES, gan tās BTN partneriem jau ir brīvās tirdzniecības nolīgumi.

5.2. *Ceļā uz divpusējām attiecībām*

Mūsu divpusējā programmā ir jāņem vērā trīs pamata principi.

- **Lai ES tirdzniecības politika veicinātu darbvietu radīšanu un izaugsmi, sarunu sākšanas prioritāšu pamatā galvenokārt joprojām ir jābūt ekonomiskiem kritērijiem,** vienlaikus ņemot vērā partneru gatavību un plašāku politisko situāciju.
- **BTN ir jānodrošina abpusēja un efektīva tirgu atvēršana, pamatojoties uz augsta līmeņa mērķiem.** Tāpēc ir visaptverošā veidā jānovērš šķēršļi, vienlaikus nodrošinot efektīvu īstenošanu un izpildi, neatstājot iespēju izmantot jaunus šķēršļus, lai aizstātu vecos. Tomēr ES ir jāturpina piemērot elastīga pieeja BTN sarunām, lai ņemtu vērā ekonomisko situāciju tās partnervalstīs.
- **Nākotnē ES būs jāuzlabo atbilstība starp tās pieeju jaunietekmes valstīm multilaterālā, divpusējā un vienpusējā līmenī.** Konkrēti, turpmākajos divpusējos nolīgumos ar valstīm, kas ir izstājušās no VPS, ir jānodrošina gandrīz pilnīgs savstarpīgums.

5.2.1. Rezultāti attiecībās ar Amerikas Savienotajām Valstīm un Kanādu

TTIP ir vērienīgākās un stratēģiskākās tirdzniecības sarunas, kurās ES jebkad ir piedalījusies. TTIP stiprinās Eiropas attiecības ar Amerikas Savienotajām Valstīm, kas ir mūsu svarīgākais politiskais sabiedrotais un lielākais eksporta tirgus, un nodrošinās efektīvu laboratoriju pasaules noteikumiem. Pēc desmit sarunu kārtām kopš 2013. gada jūlija sāk parādīties līdzsvarota nolīguma aprises. No ES viedokļa raugoties, tajā varētu iekļaut:

- vērienīgu un līdzsvarotu tirgus pieejamības noteikumu kopumu, kas salīdzināms ar ES BTN ar Kanādu;
- jaunu pieeju regulatīvajai sadarbībai, kā arī konkrētus regulatīvos iznākumus galvenajās nozarēs, vienlaikus pilnībā ievērojot katras puses aizsardzības un regulatīvās autonomijas līmeni; un
- starptautiskās tirdzniecības noteikumu modernizēšanu, tostarp tādās jomā kā ilgtspējīga attīstība, korupcijas apkarošana, ar tirdzniecību saistīti energoresursu un izejvielu aspekti un ieguldījumi.

Visaptverošs ekonomikas un tirdzniecības nolīgums ar Kanādu ir līdz šim visaptverošākais ES BTN. Visaptverošs ekonomikas un tirdzniecības nolīgums ir inovatīvs nolīgums, kas paredz tirdzniecības un ieguldījumu vērienīgu liberalizāciju. Tas radīs būtiskas ekonomiskas iespējas Eiropas uzņēmumiem, patērētājiem un sabiedrībai kopumā, kā arī paaugstinās ES standartus. Tajā ir ietvertas bezprecedenta saistības, ko uzņēmusies Kanāda publiskā iepirkuma un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā.

Komisija:

- centīsies noslēgt vērienīgu, visaptverošu un savstarpēji izdevīgu TTIP, kas ir viena no tās desmit svarīgākajām prioritātēm šajā pilnvaru termiņā; un
- iesniegs visaptverošo ekonomikas un tirdzniecības nolīgumu apstiprināšanai Padomē un Eiropas Parlamentā pēc iespējas drīz 2016. gadā.

5.2.2. Stratēģiska iesaistīšanās Āzijas un Klusā okeāna valstu reģionā

Šis reģions ir ļoti svarīgs Eiropas ekonomiskajām interesēm. ES jau ir iesaistījusies Āzijā ar vērienīgu nolīgumu ar Dienvidkoreju; ASEAN stratēģiju, kuras pamatā ir atsevišķi nolīgumi, kas veido ES un ASEAN

reģionu sistēmu; BTN sarunām ar Japānu; un pašreizējām ieguldījumu sarunām ar Ķīnu un Mjanmu. Šī Āzijas stratēģija būs jāsteno, jākonsolidē un jāuzlabo nākamajos pāris gados.

ES un Japānas BTN noslēgšana ir stratēģiska prioritāte, kam būtu ne tikai jāpalielina divpusējas tirdzniecības un ieguldījumu apmērs, bet arī jāveicina lielāka ekonomikas integrācija, ciešāka sadarbība starp ES un Japānas uzņēmumiem un ciešāka sadarbība starp ES un Japānas starptautiskajām regulēšanas un standartizēšanas iestādēm.

ES ir iesaistījusies attiecību padziļināšanā un līdzsvarošanā ar Ķīnu abpusēji izdevīgā veidā. Pašreizējās sarunas par divpusēju ieguldījumu nolīgumu ir galvenā prioritāte ceļā uz šī mērķa sasniegšanu. Šī nolīguma noslēgšana atbalstīs Ķīnas reformas un veicinātu Ķīnas dalību Komisijas Investīciju plānā Eiropai, kā arī Eiropas dalību Ķīnas “Viena josla, viens ceļš” projektos. Abas puses arī gūtu labumu no divpusēja nolīguma noslēgšanas, kas paredz reālu pasākumu veikšanu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai augstākajā līmenī atbilstoši starptautiskiem standartiem. Ķīna ir ieteikusi vēl vairāk padziļināt attiecības, izmantojot BTN, taču ES nebūs gatava iesaistīties šādā procesā, kamēr nebūs izpildīti atbilstoši nosacījumi, kā paredzēts ES un Ķīnas sadarbības stratēģiskajā programmā 2020. gadam. Šie nosacījumi attiecas arī uz vairāku iekšzemes ekonomikas reformu sekmīgu īstenošanu Ķīnā, jo BTN mērķis noteikti būs paredzēt vienlīdzīgus konkurences nosacījumus. Vienlaikus ES un Ķīnai ir jāstiprina dialogs par reģionāliem un multilaterāliem tirdzniecības un ieguldījumu jautājumiem. ES ir jāveicina un jāatbalsta Ķīnas pieaugošā nozīme multilaterālajā tirdzniecības sistēmā un plurilaterālajās iniciatīvās, tostarp TISA, Informācijas tehnoloģiju nolīgumā, vides sabiedrisko labumu nolīgumā, eksporta kredītu un publiskā iepirkuma nolīguma starptautiskajā darba grupā, tā, lai Ķīna palielinātu šo iniciatīvu vērienīgumu un uzņemtos atbildību atbilstoši ieguvumiem no atvērtas tirdzniecības sistēmas.

Darbojoties reģionālā piegādes ķēdē, kas kļūst arvien integrētāka, ES ieguldītāji Austrumāzijā varētu gūt labumu no plašāka ieguldījumu nolīgumu tīkla šajā reģionā. Uzlabojot ieguldījumu noteikumus sarunās ar Ķīnu un Japānu un paredzamajās sarunās ar Dienvidkoreju, ES izpētīs iespēju noslēgt ieguldījumu nolīgumus ar Honkongu un Taivānu³⁸.

ES un Dienvidkorejas BTN ir vērienīgākais tirdzniecības darījums, ko ES jebkad ir īstenojusi. Tas skaidri apliecina, ka ir ticama ES apņemšanās sadarboties ar Āziju, vienlaikus atverot ātri augošo Austrumāzijas tirgu ES eksportam. Tomēr nolīgumā nav ietverta ieguldījumu aizsardzība, kas tika apspriesta pirms ES ieguva šo kompetenci saskaņā ar Lisabonas līgumu. No nolīguma īstenošanas gūtās mācības arī apliecina, ka dažus noteikumus var pielāgot, lai uzlabotu nolīguma darbību. Abus jautājumus var risināt vienlaicīgi, pārskatot nolīgumu.

Dienvidaustrumāzijā pēc nolīguma noslēgšanas ar Singapūru sarunu pabeigšana ar Vjetnamu ir otrs standarts sadarbībai ar citiem partneriem. ES joprojām ir apņēmusies atjaunot sarunas ar Malaiziju un Taizemi, kad apstākļi tam būs piemēroti, pabeigt ieguldījumu sarunas ar Mjanmu un atbilstošā brīdī sākt BTN sarunas ar Filipīnām un Indonēziju. Reģionālā līmenī Komisijai un ASEAN valstīm drīz būs pārskata sanāksme par ASEAN integrācijas procesu, ES un ASEAN dalībvalstu divpusējo BTN statusu un to, kā šīs iniciatīvas var palīdzēt veidot pamatu reģionu tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumam.

BTN ar Indiju vērienīgs iznākums radītu jaunas tirdzniecības iespējas apvienotā tirgū ar vairāk nekā 1,7 miljardiem cilvēku. Komisija joprojām ir gatava atjaunot sarunas par visaptverošu un vērienīgu BTN.

Austrālija un Jaunzēlande ir tuvas Eiropas partneres, tām ir tādas pašas vērtības kā Eiropai un tās piekrīt Eiropas viedoklim daudzos jautājumos, un tām ir svarīga nozīme Āzijas un Klusā okeāna valstu reģionā un multilaterālajās attiecībās. Spēcīgāka ekonomiskā saikne ar šīm valstīm būs arī stabila platforma dziļākai integrācijai ar plašākām Āzijas un Klusā okeāna valstu vērtību ķēdēm. Šo attiecību stiprināšanai ir jābūt prioritātei.

Pēc nolīguma par Irānas kodolprogrammu ES laikus izvērtēs iespēju padziļināt tirdzniecības attiecības, pirmkārt, Irānai pievienojoties PTO. Komisija apliecina gatavību pabeigt BTN sarunas ar Persijas līča sadarbības padomes valstīm.

³⁸ Taivānas, Penhu, Kinmena un Matsu atsevišķā muitas teritorija.

Komisija:

- pieprasīs pilnvarojumu apspriest BTN ar Austrāliju un Jaunzēlandi, ņemot vērā ES lauksaimniecības ievainojamību;
- strādās, lai atjaunotu sarunas par vērienīgu reģionu BTN ar ASEAN, uzlabojot divpusējos BTN starp ES un ASEAN dalībvalstīm;
- iespējamās BTN pārskatīšanas kontekstā izpētīs iespēju sākt sarunas par ieguldījumiem ar Dienvidkoreju un
- noslēgs iesāktās sarunas par ieguldījumiem ar Ķīnu un izpētīs iespēju sākt sarunas par ieguldījumiem ar Honkongu un Taivānu.

5.2.3. Pārskatītas attiecības ar Āfriku

Pašreizējā Āfrikas pārveide būtiski ietekmēs pasauli. Likmes ir augstas gan attiecībā uz nabadzības izskaušanu, gan jaunām ekonomikas iespējām. Pēdējā desmitgadē Āfrika ir bijusi ātrāk augošais kontinents. Tomēr lielākais izaicinājums ir padarīt izaugsmi ilgtspējīgu. Tas ietver efektīvu programmu ekonomikas pārveidei un industrializācijai. Tirdzniecība un ieguldījumi palīdzēs tikt galā ar šīm problēmām. Āfrika joprojām cieš no tā, ka tirgi ir ļoti sadrumstaloti ar vērā ņemamiem šķēršļiem starp valstīm. Ir ļoti nepieciešams stimulēt reģionālo integrāciju un izveidot tādus centrus, no kuriem labumu gūtu viss reģions.

ES un Āfrikas tirdzniecības attiecībās 2014. gadā sākās jauns posms, jo tika noslēgti trīs reģionāli ekonomisko partnerattiecību nolīgumi ar 27 Rietumāfrikas, Dienvidāfrikas un Austrumāfrikas valstīm. Abi kontinenti izveidoja jaunas, dinamiskas partnerattiecības un pamatu ciešākai sadarbībai nākotnē. EPN arī atbalsta pašas Āfrikas reģionālo integrāciju un sagatavo augsni plašākai Āfrikas integrācijai.

Šajos nolīgumos minētā solījuma izpildīšana būs nozīmīgs nodevums dažos nākamajos gados. Priekšā ir daudz problēmu, tostarp nodrošināt, ka tiek izmantots attīstības potenciāls. EPN var arī palīdzēt padarīt darījumdarbības vidi paredzamāku un pārredzamāku, taču daudz kas būs atkarīgs no reālām iekšzemes reformām. Tas ir Āfrikas valstu rokās, taču ES ir gatava tās arī turpmāk atbalstīt. Pieejamais atbalsts attīstībai var stiprināt kapacitāti un optimizēt apstākļus Āfrikas valstīs, lai gūtu labumu no EPN efektīvas īstenošanas saskaņā ar to pašu attīstības stratēģijām.

Raugoties nākotnē, EPN ir arī tilts uz nākotni. Pašreizējie EPN galvenokārt attiecas tikai uz preču tirdzniecību. Ir spēcīgs pamatojums pakāpeniski paplašināt EPN, iekļaujot citas jomas, piemēram, pakalpojumus un ieguldījumus. Ieguldījumu veicināšana un aizsardzība būs ļoti svarīgs nākamais solis, atbalstot kontinenta izaugsmi.

Komisija:

- sadarbosies ar partneriem Āfrikā, lai nodrošinātu EPN efektīvu īstenošanu, izveidojot spēcīgas iestādes, struktūras un mehānismus (tostarp partnerattiecības ar dalībvalstīm, Eiropas Parlamentu un pilsonisko sabiedrību), kas arī palīdzēs stimulēt tiesiskuma reformas un labu pārvaldību;
- turpinās atbalstīt reģionālo integrāciju un piedāvāt konkrētu spēju uzlabošanu, cita starpā izmantojot “palīdzību tirdzniecībai”;
- padziļinās attiecības ar tiem partneriem Āfrikā, kuri vēlas uzlabot EPN, jo īpaši izmantojot pārskatīšanas klauzulas par pakalpojumiem un ieguldījumiem;
- apsvērs divpusējus ieguldījumu nolīgumus ar Āfrikas galvenajām valstīm, pamatojoties uz ekonomiskiem kritērijiem un ārvalstu ieguldījumu pašreizējo tiesisko regulējumu; un
- izstrādās ieguldījumu principus kopā ar Āfrikas Savienību vai reģionālām ekonomikas kopienām.

5.2.4. Plaša un vērienīga programma ar Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstīm

ES un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstis ir seni tirdzniecības un ieguldījumu partneri. Preferenciālās tirdzniecības nolīgumi ir noslēgti ar 26 no 33 Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstīm. ES uzņēmumi ir lielākie ieguldītāji Latīņamerikā ar portfeli, kas pārsniedz ES ieguldījumus citos reģionos.

Ekonomisko partnerattiecību nolīgums ar Karību jūras reģiona valstīm un BTN ar Peru, Kolumbiju, Ekvadoru un Centrālamerikas reģiona valstīm piešķir jaunu dinamiku tirdzniecībai un ieguldījumiem un

ilgtspējīgas attīstības un reģionālās integrācijas kopīgās programmas veicināšanai. ES un Meksikas BTN, ko noslēdza pirms 2001. gada, ir bijis savstarpēji izdevīgs, taču tagad tas vairs nav aktuāls. Tagad ir īstais laiks, lai sāktu sarunas par ES un Meksikas Vispārējā nolīguma modernizēšanu un gūtu visus neizmantotos labumus ekonomikā. Komisija arī izvērtē asociācijas nolīguma ar Čīli modernizēšanas iespējas. ES un *Mercosur* apspriež BTN kopš 2000. gada. ES vēlreiz apstiprina savu apņemšanos noslēgt ar *Mercosur* plašu un visaptverošu BTN, kurā ņemta vērā reģiona ekonomiskā situācija un kura mērķis ir novērst šķēršļus un atbalstīt tirdzniecību.

Komisija:

- turpinās sarunas par vērienīgu, līdzsvarotu un visaptverošu BTN ar *Mercosur*;
- pieprasīs sarunu norādes, lai pēc darbības jomas izpētes veikšanas modernizētu BTN ar Meksiku un Čīli. Šiem nolīgumiem ir jābūt salīdzināmiem un savietojamiem ar mūsu BTN ar Kanādu un gaidāmo nolīgumu ar Amerikas Savienotajām Valstīm; un
- būs gatava apsvērt ieguldījumu nolīgumus ar galvenajām Latīņamerikas valstīm, kur ES ir nozīmīga daļa ieguldījumu, un vispirms izstrādāt elastīgus tiesiskos principus attiecībā uz ieguldījumiem.

5.2.5. Cieša partnerība ar Turciju

Turcija ir ES tuvākā jaunietekmes valsts, un tai ir nozīmīga loma reģionā, taču attiecības ar Turciju tirdzniecības un ieguldījumu jomā ir neapmierinošas. Kopš 1995. gada 31. decembra ES un Turciju saista muitas savienība. Pašreiz muitas savienība attiecas tikai uz rūpniecības precēm un tajā nav strīdu izšķiršanas mehānisma. Mūsdienīgai muitas savienībai būtu jāpalīdz īstenot vēl neizmantoto ekonomikas potenciālu tādās jomās kā pakalpojumi, lauksaimniecība un valsts iepirkums. Arī reformēta muitas savienība varētu pavērt iespēju noslēgt ar Turciju nākotnē BTN.

Komisija izstrādās jaunu, vērienīgāku satvaru attiecībām ar Turciju, lai modernizētu muitas savienību.

5.2.6. ES kaimiņvalstu stabilitāte un labklājība

Eiropas kaimiņattiecību politika pašlaik tiek pārskatīta, ņemot vērā nozīmīgos notikumus pēdējos gados. Austrumos uzmanību lielākoties pievērsīs asociācijas nolīgumu efektīvai īstenošanai un padziļinātiem un visaptverošiem BTN (AN/PVBTN) ar Ukrainu, Moldovu un Gruziju, kas veicinās pakāpenisku tirgus integrāciju. Komisija cieši sadarbosies ar šīm trim valstīm, lai palielinātu šo vērienīgo nolīgumu materiālos ekonomiskos rezultātus. Dienvidos mērķis ir noslēgt PVBTN ar Maroku un Tunisiju.

Lai gan Komisija joprojām ir gatava izpētīt iespēju noslēgt AN/PVBTN ar citām kaimiņvalstīm, proti Jordāniju, tā atzīst, ka ciešāka integrācija ar ES nav piemēro visiem. Tāpēc Komisija izskatīs citus īpaši paredzētus veidus, kā uzlabot mūsu tirdzniecības un ieguldījumu attiecības ar citām kaimiņvalstīm, pamatojoties uz abpusējām interesēm. Vienlaikus, lai veicinātu reģionālo tirdzniecības integrāciju ar ES un tās kaimiņvalstīs, ir jāpaātrina pašreizējās sarunas saskaņā ar vienoto reģionālo konvenciju par Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu izcelsmes noteikumiem, lai modernizētu un vienkāršotu šos noteikumus.

Komisija:

- efektīvi īstēnos AN/PVBTN ar Gruziju, Moldovu un Ukrainu;
- centīsies noslēgt PVBTN ar Maroku un Tunisiju un
- mēģinās pabeigt pašreizējās sarunas, lai modernizētu un vienkāršotu Vidusjūras reģiona valstu izcelsmes noteikumus saskaņā ar vienoto reģionālo konvenciju par Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu izcelsmes noteikumiem.

5.2.7. Problemātiskas attiecības ar Krieviju

ES stratēģiskajās interesēs joprojām ir panākt ciešākas ekonomiskās saiknes ar Krieviju. Tomēr šo iespēju primāri ietekmēs Krievijas iekšzemes politika un ārpolitika, bet līdz šim nekas neliecina, ka tajā notiktu nepieciešamās pārmaiņas. Ir jāņem vērā arī notikumi Eirāzijas Ekonomiskajā savienībā.

Secinājums

Tirdzniecība nav pašmērķis. Tas ir rīks ieguvumu sniegšanai cilvēkiem. ES tirdzniecības politikas mērķis ir maksimāli izmantot šos ieguvumus.

Tas nozīmē, ka ir jānodrošina, lai tirdzniecības un ieguldījumu politika būtu efektīva. Tai ir jārisina reālas problēmas, pamatojoties uz mūsdienīgu izpratni par to, ka pasaules ekonomika ir cieši saistīta ar globālām vērtību ķēdēm, ka pakalpojumi, tostarp tādi, kuru sniedzējiem ir jāšķērso robežas, kļūst arvien svarīgāki un ka digitālā revolūcija pārveido starptautisko ekonomiku. Tirdzniecības nolīgumiem ir jānovērš šķēršļi, ar kuriem sastopas uzņēmumi mūsdienīgā pasaules ekonomikā. Tie ir arī efektīvi jāīsteno un jāpilda, tostarp attiecībā uz maziem un vidējiem uzņēmumiem.

Tirdzniecības un ieguldījumu politikai ir arī jāuzņemas atbildība par ES vērtību un standartu atbalstīšanu un veicināšanu. ES ir jāsadarbojas ar partneriem, lai veicinātu cilvēktiesības, darba tiesības un vides, veselības un patērētāju aizsardzību, atbalstītu attīstību un piedalītos korupcijas izskaušanā. Turklāt tādiem politikas virzieniem kā ieguldījumu un regulatīvā sadarbība, kas ir svarīgi Eiropas turpmākai integrācijai pasaules ekonomikā, ir jāatbalsta plašāki ES mērķi attiecībā uz cilvēku un planētas aizsardzību, nevis jāgrauj tie. Jebkādas izmaiņas aizsardzības līmenī var būt vienīgi augšupvērstas.

Lai sasniegtu visus šos mērķus, ļoti svarīga ir tirdzniecības politika, kuras ieguldījums globalizācijas veidošanā joprojām ir vērienīgs. Tirdzniecība sniedz lielākos ieguvumus cilvēkiem, ja tā rada ekonomiskas iespējas. Tas nozīmē, ka ir jāatbalsta PTO izveidotā multilaterālā sistēma un mērķtiecīga stratēģija attiecībā uz divpusējiem un reģionāliem tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumiem.

ES var sasniegt šos mērķus tikai tad, ja tā runā vienā balsī un nodrošina, ka attieksme ir vienāda pret visām ES dalībvalstīm, cilvēkiem un uzņēmumiem. Tai ir jārīkojas saskaņoti visās politikas jomās. Šiem vienotības un saskaņotības principiem ir jābūt ikdienas darba pamatā, kad Komisija ar Padomes un Parlamenta atbalstu centīsies īstenot šo paziņojumu turpmākajos gados.